

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาการบริหารการจัดเก็บรายได้ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการจัดเก็บรายได้
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้
3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้
4. บริบทเกี่ยวกับเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการจัดเก็บรายได้

การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า “Administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนวยความสะดวก (Direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

ความหมายของการบริหาร

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหาร ไว้ดังนี้

วิโรจน์ สารรัตน์ (2545 : 3) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผนการจัดองค์การ การนำและการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 : 18) การบริหาร คือ กลุ่มของกิจกรรมประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Leading/Directing) หรือการอำนวยความสะดวก (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ (6 M's) เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2547 : 1) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบ และให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ภาวิดา ชาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร (2545 : 2) ได้ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

สมยศ นาวิการ (2546 : 6) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2545 : 1 12) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การกระทำร่วมกันด้วยความตั้งใจของกลุ่มบุคคลอย่างร่วมแรงร่วมใจ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีเหตุผล

อุทัย เลหาวิเชียร (2547 : 4) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง กระบวนการอย่างหนึ่งที่มีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการบริหารเรียกว่า กระบวนการบริหาร

บุญทัน ดอกไธสง (2546 : 1) ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลองค์การหรือประเทศ หรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์การ

สรุป การบริหารเป็นการใช้ศิลปะและกระบวนการเพื่อกิจกรรมอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การจูงใจ การควบคุม และการกระทำที่ทำให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระบบแบบแผน

ปัจจัยในการบริหาร

ปัจจัยในการบริหารที่หลัก ๆ มี 4 ประการ คือ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Management) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า 4 M สำหรับคนนั้นถือว่าเป็นปัจจัยหลักของการบริหาร เพราะคนเป็นทั้งผู้ประกอบการและผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นในการบริหารไม่ว่าจะเป็นการบริหารราชการหรือธุรกิจ ถ้าไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับงานงานก็อาจจะไม่สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ในปัจจุบันจึงมีการเพิ่มปัจจัยในการบริหารจาก 4 ประการ

เป็น 9 ประการ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2548 : 5) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า 9 M คือมีการเพิ่มการบริหารการ ให้บริการประชาชน (Market) การบริหารคุณธรรม (Morality) การบริหารข้อมูลข่าวสาร (Message) การบริหารเวลา (Minute) และการบริหารการวัดผล (Measurement)

ปัจจัยพื้นฐานของการบริหาร แบ่งออกเป็น 17 ประการ ดังต่อไปนี้ (ทองแถม นาถจำนง, 2541 : 40)

1. จุดมุ่งหมาย การจะทำกิจสิ่งใดส่วนต้องมีจุดมุ่งหมายเป็นอันดับแรก การวางแผน การกำหนดนโยบาย จำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายมาก่อน จุดมุ่งหมายถึงมีความสำคัญในการบริหารมาก ฉะนั้น ก็จึงจำเป็นต้องสร้าง เป้าหมาย ร่วมกันขึ้นมา ถ้าปราศจาก เป้าหมายร่วมกัน ก็จะไม่มีความสำเร็จ มาถึงจุดให้กลุ่มคนมาร่วมกำลังกัน แต่หากไม่มี จุดมุ่งหมาย ก็เท่ากับว่า พายัพเพด็จแต่ยังไม่ได้ผู้
2. การวางแผน การบริหารจำเป็นต้องมีแผนงาน โครงการแล้วปฏิบัติตามแผนนั้น ๆ จะวางแผนได้อย่างไร และแผนที่วางนั้นดีแค่ไหน เป็นส่วนสำคัญของการบริหารซึ่งเราต้องให้ ความสนใจอย่างมาก
3. การกำหนดนโยบาย การวางแผนจัดเป็นการกำหนดนโยบาย แต่การกำหนด นโยบายไม่จำกัดอยู่เฉพาะการวางแผน ทุกสิ่งเกี่ยวกับเรื่องการตัดสินใจ เรื่องยุทธศาสตร์ ล้วนจัดเข้า อยู่ในข่ายของการกำหนดนโยบาย
4. การจัดองค์การ ประกอบด้วยสิ่งเกี่ยวกับเรื่อง โครงสร้างและระบบการบริหารอัน เป็นการจัดตั้งองค์การแบบแผน (Static) และการจัดตั้งองค์การรูปธรรม ไปดำเนินการตามแผนอันเป็น การจัดตั้งองค์การแบบพลวัต (Dynamic)
5. การบริหารงานบุคคล คือ การงานที่เกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมด เป็นงานสำคัญ เกี่ยวเนื่องกับผลแพ้ชนะ มีเนื้อหาสลับซับซ้อนและเป็นงานที่ลำบากยากเย็น
6. การนำหรือการอำนวยการ คือ งานบัญชาการนั่นเอง การบริหารกับการอำนวยการ เกาขึ้นพร้อมกัน เมื่อมีการบริหารก็ต้องมีการอำนวยการหรือการนำ
7. การประสานงาน ความสมัครสมานสามัคคีปรองดองเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน ไม่ว่าจะเกิดความขัดแย้งประการใดก็ตาม ต้องรีบแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและรวดเร็ว อย่านำให้กระทบ กระเทือนการดำเนินงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการประสานงานที่ดี
8. การตรวจสอบ บางแห่งก็เรียกว่าการควบคุม หรือการรายงาน ซึ่งก็คือการติดตาม ตรวจสอบ เพื่อประกันให้การทำงานดำเนินไปตามปกติและมีประสิทธิภาพนั่นเอง
9. วัตถุประสงค์ รวมถึงงานด้านคลังและผลลาธิการ การคลังก็คือเรื่องทุนทรัพย์ เรื่อง งบประมาณ ส่วนผลลาธิการที่รวมถึงการจัดการด้านพัสดุต่าง ๆ
10. กฎระเบียบ เกี่ยวกับระบบระเบียบ กฎเกณฑ์ในการทำงานด้านต่าง ๆ ทั้งหมด

กินความไปถึงประกาศ กฎข้อบังคับ วินัย คำสั่ง หากบริหารโดยปราศจากกฎระเบียบย่อมก่อปัญหาต่าง ๆ ขึ้น

11. ขวัญกำลังใจ ในการบริหารก็มีปัญหาภาวะจิตใจของบุคลากรเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องมีการทำงานความคิด มีแรงจูงใจ เพื่อเสริมสร้างความกระตือรือร้นอยู่เสมอ
12. ข่าวสารหรือการสื่อสารข้อมูล การบริหารจำเป็นต้องพึ่งการสื่อสารข้อมูล การสื่อสารข้อมูลก็ต้องมีการบริหาร การสื่อสารข้อมูลกินความไปถึงการติดต่อสื่อสารการวิเคราะห์ ข่าวสาร การใช้ข้อมูล เป็นต้น
13. การประชาสัมพันธ์ งานประชาสัมพันธ์มีทั้งต่อภายในและต่อภายนอก
14. การบริหารสำนักงาน สำนักงาน คือ กองบัญชาการนั่นเอง การจัดการกองบัญชาการ จะมีความหมายส่งผลกระทบต่อการบริหารทั้งหมด
15. การปฏิรูป การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนางานด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่ง ๆ ขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นการปฏิรูปเป็นการยกระดับความก้าวหน้านั่นเอง
16. ผลงาน หมายถึง ผลงานที่เป็นจริง และประสิทธิผลของการทำงานซึ่งมีหลายแง่มุม เช่น ผลงานทางด้านเศรษฐกิจ ผลงานด้านสังคม เป็นต้น
17. การศึกษาค้นคว้า เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

การบริหารการจัดเก็บรายได้

ความสามารถในการจัดเก็บรายได้และการบริหารรายได้ ถือเป็นมาตรการพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะสามารถผลักดันให้การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้ จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี คือ การพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดรายได้กับท้องถิ่นมากที่สุด เพื่อลดการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง สร้างเอกภาพและความมั่นคงในการปกครองตนเองตามหลักการกระจายอำนาจ เพื่อลดการถูกควบคุมการทอนอำนาจและสิทธิในการปกครองตนเองให้น้อยลง แต่ทั้งนี้ การคลังท้องถิ่นจะสัมพันธ์กับการคลังส่วนกลาง โดยรัฐจะยังคงดูแลเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมและเป็นไปตามมาตรฐาน

กระบวนการในการบริหารการจัดเก็บรายได้

กระบวนการบริหาร เป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดัน และกำกับให้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นทรัพยากรการจัดการประเภทต่าง ๆ สามารถดำเนินไปได้ โดยมีประสิทธิภาพ จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นการศึกษาตามแนวขั้นตอน จึงเป็นวิธีการที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีลักษณะโดยทั่วไปก็คือหลักการบริหาร โดยยึดถือหน้าที่

ทางการบริหารที่ทำให้งานบรรลุผลหรือสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แล้วดำเนินงานไปตามหน้าที่ต่าง ๆ ตามลำดับหน้าที่ที่สำคัญของการบริหารได้แก่ (กิตติคุณ กิตยานุรักษ์, 2550 : 3)

1. การวางแผน (Planning) มีขั้นตอนที่สำคัญ 2 ประการ คือ ขั้นแรก ได้แก่ การกำหนดแนวทางการดำเนินงานในระยะยาวขององค์กรนั้นว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางใด ขั้นที่สองเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะที่แน่นอนของการดำเนินงานหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการกำหนดแผนในระยะสั้นเพื่อให้ทราบว่าทำอะไรจึงจะบรรลุเป้าหมายหลักที่ได้กำหนดเอาไว้

2. การจัดองค์กร (Organizing) ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างขององค์กรเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว การจัดรูปองค์การเริ่มด้วยการแบ่งองค์กรออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับงาน การแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ กำหนดความสัมพันธ์ของคนกับของงาน และช่องทางการติดต่อภายในขององค์กร

3. การอำนวยการ (Directing) เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับคนหรือจะใช้คนอย่างไรจึงได้ผลงานมากที่สุด ซึ่งจะต้องศึกษาเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ การจูงใจและการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้บริหารจะต้องเริ่มด้วยการสร้างบรรยากาศในที่ทำงานที่จูงใจให้คนอยากทำงาน ให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพอใจช่วยเหลือให้คำปรึกษาและชักจูงให้คนแสดงออกทางพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน

4. การควบคุม (Controlling) จุดมุ่งหมายในการควบคุมก็เพื่อให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ มีขั้นตอนสำคัญ 4 ประการคือ

4.1 การกำหนดมาตรฐานของงานขึ้น

4.2 การวัดการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง

4.3 การเปรียบเทียบมาตรฐานกับผลงาน

4.4 การแก้ไขถ้าหากผลงานเกิดขึ้นจริงแตกต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนดไว้

กระบวนการบริหารที่คิดควรประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการ หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า POSDCORB ดังนี้ (สมิหรา จิตตลดากร, 2546 : 77)

1. P (Planning) การวางแผน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบายด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้น มีความสอดคล้องกัน ในการดำเนินการจัดทำแผนงานจะต้องใช้ความรู้ในทางวิชาการและการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต จึงจะได้แผนงานที่ถูกต้องและมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องสมบูรณ์

2. O (Organizing) การจัดองค์กร ก็คือ การจัดกิจกรรม คน และหน่วยงานเพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้ในแผนสามารถบรรลุผลได้โดยมีประสิทธิภาพมากที่สุด หน้าที่หลักของการจัดองค์กรก็คือ การแบ่งลักษณะของงาน สรรหาเพื่อบรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ จัดตำแหน่งงานให้เป็นสาย

การบังคับบัญชา ตามความเหมาะสมและความถนัด การจับขอบข่ายของการบริหาร เอกภาพของการบังคับบัญชาการมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ

3. S (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มาบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง การบริหารงานบุคคล ซึ่งรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเกี่ยวกับบุคคล นับตั้งแต่การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การกำหนดค่าตอบแทน ตลอดจนการให้พ้นจากงานหรือการเลิกจ้างและ การให้บำเหน็จบำนาญ

4. D (Directing) หมายถึง การอำนวยการ ซึ่งรวมถึงการควบคุมงานและนิเทศงาน ตลอดจนคิดปะการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Humanrelation) และการจูงใจ (Motivation) นอกจากนี้ การอำนวยการในที่นี้รวมถึงการวินิจฉัยสั่งการ และการมอบอำนาจหน้าที่ ซึ่งเป็นหลักสำคัญยิ่งของการบริหารงานด้วย

5. CO (Co-Ordinating) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น เป็นการศึกษาลักษณะและวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน

6. R (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

7. B (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ เคยให้ศึกษาให้ทราบถึงระบบหรือกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณเป็นแผนงานเป็นเครื่องมือในการควบคุมงานด้วย

สรุป กระบวนการในการบริหารเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้การบริหารสำเร็จ ลุล่วงบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

หลักเกณฑ์ที่ดีในการบริหารการจัดเก็บรายได้

องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของระบบภาษีที่ดี คือ มีการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีนั้นจะขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนในการเสียภาษี และขึ้นอยู่กับความซื่อสัตย์สุจริตและประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีเป็นสำคัญ การที่จะมีระบบการบริหารการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นจะต้องมีหลักเกณฑ์การจัดเก็บที่ดีเป็นแนวทางในการกำหนดการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภทด้วย ซึ่งหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีที่ดีมีดังนี้ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2543 : 125)

1. หลักของความแน่นอน (Certaisty) การบริหารการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพนั้น กฎหมายที่ใช้ในการเก็บภาษีทุกประเภท จะต้องมีความแน่นอนและเป็นที่ยึดมั่นแก่ผู้เสียภาษีทุกคน

กล่าวคือภาษีทุกประเภทที่จะเก็บนั้นจะต้องเป็นที่แจ้งชัดและมีความแน่นอนในเรื่องฐานภาษี อัตราภาษี ตลอดจนวัน เวลา และวิธีการที่จัดเก็บภาษี

2. หลักของความประหยัด (Low Compliance and Collection Costs) ระบบของการบริหารการจัดเก็บภาษีที่ดีนั้น ภาษีอากรแต่ละประเภทที่จัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่ำที่สุด

3. หลักความเสมอภาค (Equity) การจัดเก็บภาษีที่ดีนั้นจะต้องก่อให้เกิดความยุติธรรมหรือความเสมอภาคในหมู่ผู้เสียภาษีทุกคน หลักความยุติธรรมในการเก็บภาษีนั้นเป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีที่ดี การพิจารณาความเป็นธรรมนั้น เราจะต้องพิจารณาทั้งความเป็นธรรมเกี่ยวกับภาษีที่จะจัดเก็บ และความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการจัดเก็บภาษีนั้น

4. หลักของการยอมรับ (Acceptability) การบริหารการจัดเก็บภาษีอากรแต่ละประเภทจะทำได้ง่ายขึ้น ถ้าหากประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียภาษี อย่างไรก็ตามการที่ประชาชนจะยินดีให้ความร่วมมือในการเสียภาษีนั้น ภาษีอากรทุกชนิดที่จะจัดเก็บจากประชาชนจะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ด้วย

5. หลักของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Enforceability) ในระบบภาษีที่ดีนั้น ภาษีอากรทุกประเภทที่จะจัดเก็บจะต้องสามารถทำการบริหารการจัดเก็บอย่างได้ผล ในการปฏิบัติภาษีอากรบางอย่างแม้จะมีเหตุผลที่ค่อนข้างทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติ การจัดเก็บเป็นไปได้ยาก ภาษีนั้นจะถือเป็นภาษีที่ดีไม่ได้

6. หลักของการทำรายได้ (Productivity) ภาษีที่ดีสำหรับรัฐบาลนั้น ควรเป็นภาษีที่สามารถทำรายได้ให้แก่รัฐบาลเป็นอย่างดี กล่าวคือเป็นภาษีที่มีฐานใหญ่ และฐานของภาษีขยายตัวได้รวดเร็วตามความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ คงจะทำให้รัฐบาลได้รับรายได้จากภาษีอากรนั้นได้มาก โดยที่ไม่ต้องเพิ่มอัตรการจัดเก็บนั้น

7. หลักของการยืดหยุ่น (Flexibility) ภาษีที่ดีนั้น ควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีได้ง่าย

หลักการบริหารภาษีอากรที่ดี

หลักการบริหารภาษีอากรที่ดีนั้น จำเป็นต้องตั้งอยู่บนความสำคัญหลายประการ เพราะภาษีอากรเป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐบาลดังนั้นการบริหารภาษีอากรที่ดีควรมีหลักดังนี้ (จจร สารุพันธ์, 2543 : 31)

1. หลักความถูกต้องแน่นอน (Accuracy) การบริหารการจัดเก็บภาษีอากรนั้น ต้องการความถูกต้องแน่นอน เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเงิน ดังนั้นการบริหารภาษีอากร จึงต้องตีความกฎหมาย

ภาวียอกรอยงเครงครัดในเรองที่เกยวกับหน้ทงของผูเสยภวียอกร ผูจ้ดเกบ ประภทและอ้ดรภวียอกร ฝนด้น

2. หลกประจ้ปี การบรหทรภวียอกรควรมีการก้หนดคปฏิทนบรหทรประจ้ปี ก้หนดครยเวลาเตรยมการจ้ดเกบ รยชเวลาในการเรยกเกบ เพอให้ทราบว้ในรยชเวลาปีหน้ ง ้นน จนนรยรบจกภวียอกรฝนจ้นวนจนนเท้ใด การบรหทรภวียอกรที่ยอมบรหทรงานให้เรยจ้ท้นตามเวลาท้ก้หนดไว้หน้ ้น ้

3. หลกประหยัด (Economy) ในการบรหทรภวียอกรยอมจ้องให้จ้ายจนนฝนจ้นวนมก ในการจ้ดองคร้กรในการบรหทร เครอมือเครอช้ และการบรหทรงานบुकคค ควรมฝนไปนทางประหยัดค้จ้ายในการบรหทรให้มกท้สุด

4. หลกประสททภพ (Efficiency) การบรหทรที่ด้ยอมด้องอศยจ้าหน้ท้ปฏิบ้ดงานท้ม้ความสามารถสูง เพอให้การท้งานน้นด้าเรยจ้ลวงไปด้ด้วยดี รวดเรย และด้ผลดี ท้ให้ความฝนทรรมแก้ผูเสยภวียอกร ฝนก้นไม้ให้เกดการทงร้ดต้าง ้ ในการหลกเลยภวียอกรอ้กด้วย

5. หลกความช้ดหย่น (Flexibility) การบรหทรภวียอกร ควรมฝนโยบบาย และการปฏิบ้ดงานท้ช้ดหย่น สามารถปรบปรนตนเองให้ช้ก้บการเปลยนเปลงของประภทภวียอกร อ้ดรภวียอกรและล้งแวดล้อมนทางเศรษฐภพ การเมอองและส้งคค

6. หลกบูรณภพ (Integrity) การบรหทรภวียอกรท้จ้ควรจ้มฝนโยบบาย และเรยบยบการบรหทรท้ฝนอันหน้งอันเดยวกันทงหน้วงงาน เพราะการบรหทรยอมจ้องอศยเรยบยบว้นย และการประสานงานฝนอยงดีระหวงส่วนรชการต้าง ้ ท้เกยวช้อง

7. หลกการเปดเผย (Publicity) การบรหทรภวียอกรท้ด้จ้องม้การปฏิบ้ดงานโดยเปดเผย ม้การรยงานผลงานแก้ผูหารงานช้สูงช้บนไป และประกาศให้ประชชนทราบ เรยบยบและกฎหมยท้ก้หนดไว้จ้องช้ดจนน ผูบรหทรสามารถศ้ความด้ถูกด้องและสามารถอธบบายให้แก้ผูเสยภวียอกรช้ใจด้ทุกประภท

8. หลกรยละเยยด (Specification) การบรหทรภวียอกรท้ด้ควรจ้มฝนแสดงรยละเยยดนรยการรับจนน และการปฏิบ้ดงานของจ้าหน้ท้ แสดงให้เห็นช้้นตอนในการปฏิบ้ดงานทงรยดบ ้จ้องฝนฝนโยชน้ในการตรวจสอบและควบคคมในด้านการจนน

9. หลกความรับศ้ดชอบ (Responsibility) การบรหทรภวียอกรท้ด้จ้องอศยความรับศ้ดชอบของจ้าหน้ท้ และของผูบรหทรและผูบ้งค้บบ้ญช้ เพอทราบหน้ท้ของตนในการปฏิบ้ดงาน โดยแยกกันรับศ้ดชอบงานนหน้ท้ การวางแผนและนโยบบายต้าง ้ การก้หนดอ้านาจหน้ท้ของผูบรหทรและหน้วงการบรหทรรชการด้แน่อน ้จ้องฝนฝนผลดีด้องการบรหทรงานทางด้านภวียอกรฝนมกช้บน

ปัจจัยสำคัญในการบริหารการจัดการรายได้

การบริหารจัดการรายได้ ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ หลายประการ ดังนี้ (พูนศรีสงวนชีพ และพงศัสนันท์ ศิริสมทรัพย์, 2537 : 223)

1. บุคลากรในการบริหารในการจัดเก็บภาษีอากรใด ๆ ก็ตาม ตัวบุคคลในการบริหารเป็นปัญหาสำคัญที่สุด คือเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรที่จะต้องเป็นภูมิความรู้ ความสามารถในด้านกฎหมายภาษีอากรเป็นอย่างดี ได้รับการอบรมในด้านการบัญชี และทางด้านเศรษฐศาสตร์พอสมควร จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นอย่างดี และมีศีลธรรมประจำใจสูงเพราะงานภาษีอากรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเงินเป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ต้องมีเครื่องหนักขยันจริงจังใจเพื่อไม่ให้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเงินตราได้ง่าย

2. กฎหมายภาษีอากร กฎหมายภาษีอากรที่จะทำให้การบริหารจัดการเก็บภาษี จะต้องเป็นกฎหมายที่มีข้อความรัดกุม และคำจำกัดความด้านต่าง ๆ ชัดเจน และบทบัญญัติของกฎหมายภาษีจะต้องไม่ได้อยู่ในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรมากเกินไป

3. ความรู้สึกของประชาชนเกี่ยวกับภาษีอากร เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารภาษีอากร ถ้าหากประชาชนมีความรู้สึกเห็นชอบด้วยกับกฎหมายภาษีอากร การบริหารการจัดเก็บอากรก็เป็นไปด้วยความง่าย และเก็บเงินเข้ารัฐได้เป็นจำนวนมาก แต่ถ้าประชาชนมีความขัดแย้งก็จะทำให้รัฐบาลจะต้องประสบความยุ่งยากในการจัดเก็บ

สรุป การบริหารการจัดเก็บรายได้ที่ดีนั้น จะต้องได้รับการร่วมมือจากประชาชนในการชำระภาษี และขึ้นอยู่กับความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี ความชัดเจนของกฎหมาย และวัดการบริหารจัดการรายได้ของผู้บริหารองค์กร

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ความหมายประสิทธิภาพ

ความหมายแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดเก็บรายได้ ซึ่งถือได้ว่ามีลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ “ประสิทธิภาพ” (Efficiency) เป็นผลการปฏิบัติงานที่ปรากฏว่าเป็นไปตามเป้าหมายต่อส่วน “ประสิทธิผล” (Effectiveness) เป็นผลสำเร็จของการปฏิบัติงานในขั้นสุดท้าย กล่าวคือ เมื่อมีผลการปฏิบัติงานที่ดี ก็ถือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานสูง และในทางตรงกันข้าม ถ้าผล การปฏิบัติงานไม่ดีก็ถือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ ซึ่งความหมายของประสิทธิภาพนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ ไว้ดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (อ้างอิงใน เนาวรัตน์ ธรรมวรางกูร, 2551 : 12) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประสิทธิภาพ” ไว้ว่า

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับสารานุกรมเวบสเตอร์ (Webster's Encyclopedia Unabridged Dictionary of English Language) ที่ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ ไว้ว่า ความสามารถในการปฏิบัติงาน (Competency in Performance) Ryan and Smith (อ้างอิงใน วลาสิณี เมฆนิตกุล, 2551 : 9) ได้พูดถึงประสิทธิภาพของบุคคล (Human Efficiency) ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทและลงทุนให้ กับงาน ซึ่งมีประสิทธิภาพในการทำงานนั้นนอกจากแง่มุมของการทำงานของแต่ละบุคคลโดยพิจารณาเปรียบเทียบสิ่งที่ให้กับงาน เช่น ความพยายามกำลังงานกับผลลัพธ์ที่ได้รับจากงานนั้น

Millet (อ้างอิงในสมศักดิ์ พรชัยอรธกุล, 2540 : 11) ได้ให้พรศนะเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้นด้วย

รพี แก้วเจริญ และชิตยา สุวรรณะ (อ้างอิงใน วลาสิณี เมฆนิตกุล, 2551 : 9) ได้ให้ความหมายว่าประสิทธิภาพแตกต่างจากนักวิชาการที่กล่าวมาแล้ว คือ ประสิทธิภาพ หมายถึง ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ ซึ่งไม่ได้กล่าวถึงปัจจัยนำเข้าหรือความพึงพอใจ

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงศ์ (2539 : 315) ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การเปรียบเทียบทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้จากการทำงานว่าดีขึ้นอย่างไร แะไหน ในขณะที่กำลังทำงานตามเป้าหมายขององค์กร

ดิน ปรัชญพุทธิ (2538 : 130) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพดังนี้ ประสิทธิภาพ หมายถึง การสนับสนุนให้มีวิธีการบริหารที่ได้รับความนิยมมากที่สุด โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด คือ การลดค่าใช้จ่ายทางด้านวัสดุและบุคลากรลง ในขณะที่ต้องเพิ่มความแม่นยำ ความเร็วและความราบเรียบของการบริหารให้มากยิ่งขึ้น

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ปริญ ลักขิตานนท์ และสมชาย หิรัญจิตติ (2538 : 91 - 92) ได้ให้ความหมายไว้ในตัวหนังสือศัพท์ การบริหารว่าประสิทธิภาพ มีหลายความหมาย คือ

1. ความสามารถในการผลิตผลลัพธ์ที่ต้องการด้วยการใช้พลังงาน เวลา วัสดุ หรือปัจจัยอื่นๆต่ำสุด

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำเข้า และผลที่ออกมา เพื่อสร้างให้เกิดต้นทุนสำหรับทรัพยากรที่ต่ำที่สุด

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงศ์ (2537 : 155) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพขององค์กรหมายถึงขนาดและความสามารถในการสำเร็จหรือบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ แต่เนื่องจากความมีประสิทธิภาพและการมีสมรรถนะมีลักษณะสัมพันธ์กัน ดังนั้น ความมีประสิทธิภาพขององค์กร หมายถึง ความมีประสิทธิภาพภายในที่จะสามารถทำให้เกิดการประหยัดการใช้ทรัพยากรในการผลิตได้มากขึ้น

รอสต์ซุสตี และสเวลเชก (Rodsutti and Swlerczek, 2006 : 250) ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรและชี้ว่ายังไม่มียุทธศาสตร์และรูปแบบสากลที่ยอมรับกันทั่วไป แต่บุคคลที่สองเห็นว่าแนวคิดทฤษฎีสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 2 มุมมอง ได้แก่

1. มุมมองแบบแนวทางภายนอก ซึ่งเน้นเป้าหมายขององค์กรและความสัมพันธ์ที่องค์กรมีต่อสิ่งแวดล้อม เรียกได้อีกว่า มุมมองทรัพยากรระบบ มุมมองนี้ประกอบด้วยหลายแนวทาง ได้แก่

1.1 แนวทางพื้นฐานที่ยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลัก แนวทางนี้สร้างเกณฑ์การวัดประสิทธิภาพโดยอาศัยความสามารถในการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์กร แนวทางนี้จะกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรและเห็นว่าความสามารถในการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์เหล่านี้แสดงถึงระดับประสิทธิภาพขององค์กร ดังนั้นการจะนำแนวทางนี้ไปใช้ก็ต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรให้ได้อย่างแน่ชัด ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่ทำได้โดยง่าย

1.2 แนวทางแบบทรัพยากรระบบ แนวทางนี้จะไม่เพียงให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายขององค์กรเท่านั้น แต่มุ่งกำหนดปัจจัยที่จำเป็นต่างๆ ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้นด้วย

1.3 แนวทางที่กำหนดเป้าหมายโดยรวมขององค์กร คือ ความสามารถในการได้มาซึ่งทรัพยากร องค์กรที่มีประสิทธิภาพจะสามารถอาศัยปัจจัยสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยให้ตนได้มาซึ่งทรัพยากรที่มีค่าได้

1.4 แนวทางที่กำหนดเป้าหมายโดยรวมขององค์กร คือ ความพึงพอใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียประสิทธิภาพขององค์กรคือความสามารถในการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร (เช่น ผู้ถือหุ้น ลูกจ้าง และสังคม) โดยความพึงพอใจดังกล่าวครอบคลุมทั้งในด้านผลงานและกระบวนการทำงาน ทั้งนี้ มีการนำแนวทางเหล่านี้มาประสานกัน เช่น แนวทาง ROA (Return on Assets) ซึ่งวัดประสิทธิภาพด้วยเป้าหมายขององค์กร การได้มาซึ่งทรัพยากร และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย 1 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ถือหุ้น

2. มุมมองแบบแนวทางภายใน มุมมองนี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการภายใน องค์กร ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องการผลผลิต และความพึงพอใจของลูกจ้างแนวทางนี้ให้ความสำคัญกับการจัดระบบและกระบวนการภายในอย่างดี ระบบและกระบวนการที่จัดการได้ดีและตรวจสอบได้จากลักษณะต่างๆ ได้แก่ สมาชิกองค์กรมีเอกภาพหรือประสานงานกันดี เป็นอย่างดี ข้อมูลในองค์กรไหลเวียนได้ดี ลูกจ้างมีผลงานดี มีความพึงพอใจในการทำงานที่ทำ ขณะที่ความยากของแนวทางตามมุมมองแรกเป็นเรื่องของการกำหนดเป้าหมายที่นิยมตามแนวทางนี้ คือการมุ่งวัดความพึงพอใจในการทำงานรวมถึงความพึงพอใจส่วนบุคคลของลูกจ้าง โดยความพึงพอใจในการทำงานจะ

สะท้อนประสิทธิภาพการทำงาน ขณะที่ความพึงพอใจส่วนบุคคลของลูกจ้างสะท้อนประสิทธิภาพส่วนบุคคล

บอยเน (Boyne, 2003 : 213) ชี้ว่าแม้จะมีความตื่นตัวที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงมีนโยบายออกมามากมาย แต่ยังไม่มีการประเมินประสิทธิภาพสำหรับองค์กรภาครัฐ โดยตรง จึงพยายามให้คำนิยามที่เหมาะสมบนพื้นฐานการทบทวนแนวคิดทฤษฎีเรื่องประสิทธิภาพองค์การสำหรับภาคเอกชน ว่าดังต่อไปนี้

1. รูปแบบเป้าหมาย เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดและเข้าใจง่ายที่สุดสำหรับการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพองค์การ แนวคิดพื้นฐานคือ องค์การก่อตั้งขึ้นเพื่อเป้าหมายบางอย่างที่บุคคลครอบครัว หรือชุมชน ไม่อาจบรรลุถึงได้ด้วยตนเอง แม้เวลาผ่านไป เป้าหมายต่างๆ อันเป็นที่มาแห่งองค์การอาจปรับเปลี่ยนไปได้ แต่ไม่ว่าอย่างไร เป้าหมายก็ยังคงเป็นเครื่องกำหนดทิศทางขององค์การและความสามารถในการปฏิบัติตามเป้าหมายก็คือเครื่องวัดประสิทธิภาพขององค์การ แม้จะเป็นที่นิยมแต่การนำรูปแบบนี้มาใช้กับองค์กรภาครัฐมักประสบปัญหาเนื่องจากภาครัฐมักไม่มีการกำหนดเป้าหมายที่มีรายละเอียดชัดเจน ข้อนี้ก็เป็นธรรมชาติการทำงานระดับสาธารณะที่สัมพันธ์กับนโยบายทางการเมือง นโยบายเดียวกันอาจเป็นที่สนับสนุนด้วยผู้ที่มีเป้าหมายแตกต่างกัน ดังนั้น จึงมักละเว้นการให้รายละเอียดที่ชัดเจนเพื่อให้ นโยบายเปิดกว้างไว้ อันส่งผลดีในแง่ที่ว่า นโยบายดังกล่าวจะได้การสนับสนุนเพื่อนำไปปฏิบัติจากหลายๆฝ่าย สำหรับองค์กรภาครัฐ แทนที่จะกำหนดเป้าหมายองค์กรภาครัฐ แต่มักใช้คำประกาศ พันธกิจกว้างๆ เช่น สุขภาพที่ดีขึ้นแต่ไม่ได้มีการกำหนดรายละเอียดว่า สุขภาพกายของใครบ้างดีขึ้นในแง่ใด คำถามลอยๆ เช่นนี้มักทำให้ นโยบายที่นำมาใช้นำสู่ความขัดแย้งด้านการจัดสรรทรัพยากรได้ในที่สุด นอกจากความสัมพันธ์กับ นโยบายการเมืองแล้ว องค์กรภาครัฐยังมีอีกลักษณะหนึ่งที่เป็นปัญหา คือ แต่ละองค์กรมักมีหลายหลายเป้าหมาย หลายองค์กรสามารถตอบสนองเป้าหมายได้ดีกว่าเป้าหมายอื่นๆ ทำให้กล่าวได้ว่าตามมุมมองนี้ขององค์กรภาครัฐสามารถมีประสิทธิภาพและไว้ประสิทธิภาพได้ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ หากนำเป้าหมายมาวัดประสิทธิภาพ โดยมีภาระและกำหนดรายละเอียดเป้าหมายได้ครอบคลุม ก็จะส่งผลต่อทิศทางการทำงานขององค์กรให้บิดเบือนไปจากที่ควรจะเป็น ปัญหาอีกประการหนึ่งขององค์กรภาครัฐก็คือความแตกต่างระหว่างเป้าหมายขององค์กรด้วยเป้าหมายอื่นๆ ในการปฏิบัติงานจริง เช่น เป้าหมายในการรักษาผลประโยชน์ส่วนตนของหน่วยงาน

2. รูปแบบทรัพยากรระบบ รูปแบบนี้เกิดจากแนวคิดที่ว่าองค์กรเป็นระบบเปิดที่ต้องอาศัยทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อม นิยามเรื่องประสิทธิภาพที่รูปแบบนี้ใช้มี 2 ประการ นิยามแรก คือ ความอยู่รอด นิยามนี้ใช้กับองค์กรภาคเอกชน โดยเฉพาะ หลายคนมีทัศนะว่าองค์กรที่อยู่รอดก็คือองค์กรที่ประสบความสำเร็จ ขณะที่องค์กรที่ต้องยุติกิจการก็คือองค์กรที่ล้มเหลว อีกนิยามหนึ่งให้ความสำคัญกับเงื่อนไขของความอยู่รอดขององค์กรต้องการทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อมเพื่อดำรงอยู่ เช่น

สินค้าและบริการจากองค์กรอื่น เงินจากลูกค้า เป็นต้น ตามนิยามนี้ องค์กรที่มีประสิทธิภาพจะสามารถดึงดูดทรัพยากรได้มาก ยิ่งดึงดูดทรัพยากรที่องค์กรต่างๆ แย่งชิงได้มากเท่าใด ประสิทธิภาพก็มีมากขึ้นเท่านั้น รูปแบบนี้มักมีข้อวิจารณ์ว่าให้ความสำคัญแก่ปัจจัยนำเข้ากระทั้งละเอียดปลีกย่อยนำเข้าออกหรือผลลัพธ์ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อนำมาใช้กับองค์กรภาครัฐ ก็จะพบปัญหาอื่นๆ อีกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องความอยู่รอด ไม่ค่อยสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรที่ไร้ประสิทธิภาพก็อาจอยู่รอดด้วยเหตุผลทางนโยบาย นอกจากนี้ ความสามารถในการดึงดูดทรัพยากร โดยมากก็เป็นเรื่องของการเมืองเช่นกัน

3. รูปแบบกระบวนการภายใน รูปแบบนี้ไม่ได้พิจารณาที่ประสิทธิภาพโดยตรงแต่ให้ความสำคัญกับลักษณะขององค์กรที่เชื่อว่ามีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพแทน ได้แก่กระบวนการภายในองค์กร ซึ่งอาจจะเป็นในด้านระบบกลไก เช่น ระบบการเงิน ระบบข้อมูลหรือเป็นด้านบุคลากร เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน และสวัสดิการ รูปแบบนี้ได้รับการวิจารณ์คล้ายกับรูปแบบทรัพยากรระบบ นั่นคือ แทนที่จะให้ความสำคัญปัจจัยนำเข้าหรือผลลัพธ์ รูปแบบนี้กลับให้ความสำคัญกับสิ่งอื่นๆ ได้แก่ กระบวนการภายใน

4. รูปแบบคุณค่าที่แข่งขันกัน รูปแบบนี้เป็นการสังเคราะห์รูปแบบทั้ง 3 ข้างต้น โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าองค์กรต่างๆ ต้องเผชิญกับเกณฑ์ผลงานที่ขัดแย้งกัน มีอยู่ 2 มิติ ที่ใช้อธิบายเกณฑ์เหล่านี้ มิติแรก เป็นเรื่องของท่าทีที่ผู้มีส่วนได้เสียสำคัญมีต่อการควบคุมและความยืดหยุ่น เช่น กระบวนการภายในและเป้าหมายการปฏิบัติงานขององค์กร ควรจะอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมอย่างใกล้ชิด หรือควรจะให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร ในการพัฒนาวิธีการของตนขึ้นมา มิติที่สอง เป็นเรื่องของผู้มีส่วนได้เสียสำคัญ เช่น ผู้มีส่วนได้เสียควรเป็นผู้ที่อยู่ในหรือภายนอกองค์กร เมื่อนำทั้งสองมิตินี้มาพิจารณาควบคู่กัน พร้อมกับคำตอบที่แตกต่างกันต่อแต่ละมิติ ก็จะได้รูปแบบอุดมคติ 4 แบบ ซึ่งบางส่วนสามารถครอบคลุมรูปแบบที่ พิจารณาก่อนได้ ได้แก่

4.1 รูปแบบเป้าหมาย คือเน้นการกำกับควบคุมและเป้าหมายขององค์กรเป็นสิ่งที่มอบหมายภายนอก

4.2 รูปแบบทรัพยากรระบบ คือเน้นความยืดหยุ่นในการบริหารเพื่อดึงดูดปัจจัยนำเข้าจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

4.3 รูปแบบกระบวนการภายในที่ให้ความสำคัญด้านระบบกลไก คือเน้นการกำกับควบคุมแต่กระบวนการกำหนดจากภายในองค์กร

4.4 รูปแบบกระบวนการภายในที่ให้ความสำคัญด้านบุคลากร คือ เน้นความยืดหยุ่นและการและกำหนดกระบวนการจากภายในองค์กรเพื่อพัฒนาและให้สวัสดิการบุคลากร รูปแบบคุณค่าที่แข่งขันกันเป็นที่นิยมมากเนื่องจากช่วยให้เห็นความชัดเจนของเกณฑ์ประสิทธิภาพที่องค์กรคาดหวัง เริ่มจากตัวแบบของ Balanced Scorecard รูปแบบนี้ช่วยให้ตระหนักว่าไม่อาจจะ

ตอบสนองคุณค่าสองอย่างได้ในเวลาเดียวกัน คือ ไม่อาจตอบสนองต่อการกำกับควบคุมและความยืดหยุ่นได้ในเวลาเดียวกัน ดังนั้น องค์การจึงต้องเลือกคุณค่า ซึ่งผลการเลือกก็คือรูปแบบต่างๆ 4 รูปแบบนั้น ที่ต่างก็มีเกณฑ์การตัดสินใจประสิทธิภาพในแบบของตน อย่างไรก็ตามรูปแบบนี้โดยเนื้อหาจริงๆ แล้วมิได้เสนอสิ่งใหม่ เพียงแต่สังเคราะห์รูปแบบที่มีอยู่เดิม

5. รูปแบบกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลาย รูปแบบนี้พยายามครอบคลุมทั้งผู้มีส่วนได้เสียภายในและภายนอกองค์การ การตอบสนองแต่ละกลุ่มย่อมนำสู่เกณฑ์การตัดสินใจประสิทธิภาพที่แตกต่างกันและแม้ว่าทุกกลุ่มจะใช้เกณฑ์ชุดเดียวกัน แต่การให้น้ำหนักของแต่ละเกณฑ์ในชุดนั้นก็ผันแปรไปตามกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ นอกจากนี้ตัวเกณฑ์เองก็ปรับเปลี่ยนได้ตามการเปลี่ยนแปลงของความต้องการและอำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ คำวิจารณ์สำคัญต่อรูปแบบนี้ก็คืออาจทำให้องค์การให้ความสำคัญกับการสร้างความชอบธรรมและรักษาภาพลักษณ์ของตนมากกว่าที่จะทุ่มเทแก่เนื้องาน และยังทำให้เกณฑ์ประสิทธิภาพภายใต้อิทธิพลของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่มีอำนาจมากกว่า ในขณะที่อีกปัญหาที่สำคัญก็คือในกรณีที่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมีผลประโยชน์ขัดแย้งกัน การแสวงหาเกณฑ์รวมสำหรับตัดสินใจประสิทธิภาพก็จะเป็นไปไม่ได้

จากความหมายที่นักวิชาการและนักทฤษฎีต่าง ๆ ได้ให้ไว้ดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพหมายถึง การทำงานให้เกิดความคุ้มค่า ประหยัดเวลา เกิดความคล่องแคล่ว และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ฉะนั้น ประสิทธิภาพในความหมายของผู้วิจัย หมายถึง เทศบาลสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของคณะเทศมนตรีที่กำหนดไว้ โดยประชาชนได้รับบริการมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเทศบาลด้วย

แนวคิดหลักประสิทธิภาพ

สำหรับแนวคิดเรื่องประสิทธิภาพมีนักทฤษฎีหลายท่าน ได้ทำการศึกษาและสรุปเป็นปัจจัยสำคัญ ๆ ที่น่าสนใจดังนี้

Becker and Exhauster (1975 : 94) ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร (Model of Organizational Efficiency) เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ที่เป็นปัจจัยนำเข้า และผลผลิตขององค์กร คือการบรรลุเป้าหมายแล้ว องค์กรในฐานะที่เป็นองค์กรในระบบเปิด (Open System) ยังมีปัจจัยประกอบอีก ดังแบบจำลองในรูปสมมติฐานดังนี้

1. หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรมีความซับซ้อนต่ำ (Low Task - Environment Complexity) หรือมีความแน่นอน (Certainty) มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติในการทำงานขององค์กรอย่างละเอียดถี่ถ้วน แน่นชัด จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กร มากกว่าองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานยุ่งยากซับซ้อนสูง (High Task - Environment Complexity) หรือมีความไม่แน่นอน (Uncertainty)

2. การกำหนดระเบียบปฏิบัติชัดเจน เพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้ มีผลทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย

3. ผลการทำงานที่มองเห็นได้ สัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ

4. หากพิจารณาควบคู่กัน จะปรากฏว่า การกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจนและผลการทำงานที่มองเห็นได้มีความสัมพันธ์มากขึ้น ต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง แนวคิดเกณฑ์ประสิทธิภาพ คือ การประเมินประสิทธิภาพเป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้กับทรัพยากรที่ใช้ไปในการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ นอกจากงบประมาณแล้ว ยังหมายถึงทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการจัดการและเวลาที่ใช้ไปในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ประการคือ

4.1 สัดส่วนผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรทางการเงินของโครงการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เหมาะสมและคุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการใช้จ่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมประโยชน์ ลดค่าใช้จ่ายและประหยัดต้นทุนการผลิต

4.2 ผลิตภาพต่อกำลังคน เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการผลิตต่อบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่โครงการซึ่งนอกจากจะเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานแล้ว ยังแสดงถึงสมรรถนะและศักยภาพของทรัพยากรบุคคลากรในการดำเนินงาน โครงการและจะเป็นแนวทางในการปรับขนาดกำลังคนที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมและการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในระยะยาวอีกด้วย

4.3 ผลิตภาพต่อหน่วยเวลา เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการผลิตในช่วงเวลา

4.4 การประหยัดทรัพยากรการจัดการ เป็นตัวชี้วัดความสามารถของโครงการในการประหยัดทรัพยากรทางการบริหารจัดการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546 : 57)

สรุปว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ คือ การจัดเก็บรายได้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยรวมทั้งสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้สูงสุดภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด ตลอดจนการสร้างควมพึงพอใจแก่ผู้เสียภาษีให้เต็มใจในการชำระภาษีและความพึงพอใจขององค์กรในการปฏิบัติงานด้วย

ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้

การวัดประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้

สุระชัย ศิลาศรี (2547 : 37) กล่าวถึง ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ ดังนี้เครื่องชี้วัดประสิทธิภาพ วัดจากค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ (Cost of Collection) การจัดเก็บภาษีที่ดีควรถือหลักประหยัด โดยใช้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บต่ำ ไม่ใช่เก็บภาษีได้มาก แต่ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บก็มาก เช่นนี้

อาจทำให้รายได้หรือภาษีอากรน้อยลง โดยทั่วไปแล้วการวัดประสิทธิภาพของการบริหารภาษีอากรในด้านวิธีนี้มีแนวปฏิบัติโดยเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีที่เก็บได้ถ้าอัตราส่วนของค่าใช้จ่ายต่อภาษีที่เก็บได้ต่ำกว่า ก็แสดงว่า การจัดเก็บภาษีนั้นมีประสิทธิภาพสูงวัดจากรายได้ที่เก็บได้จริงกับรายได้ที่ควรจะได้ (Actual Yields and Potential Yields)ตามวิธีนี้จะต้องคำนวณ การจัดเก็บภาษีอากรแต่ละประเภท ถ้าเก็บได้ครบตามจำนวนแล้วเปรียบเทียบรายได้ที่จะได้จริงของภาษีประเภทนั้น ๆ กับรายได้ที่ควรจะได้ ก็จะทำให้รู้ว่าการบริหารจัดเก็บภาษีนั้น ๆ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด วัดจากค่าใช้จ่ายของผู้เสียภาษีอากรในการปฏิบัติตามกฎหมาย (Compliance Cost) ตามวิธีนี้จะถือว่า ภาษีอากรที่ดีมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บสูง ควรเป็นภาษีที่ผู้เสียภาษี เสียค่าใช้จ่าย ในการปฏิบัติตามกฎหมายต่ำ กล่าวคือ ภาษีที่มีประสิทธิภาพควรเป็นภาษายาง่าย มีข้อความชัดเจนและสะดวกแก่ผู้เสียอากรที่จะปฏิบัติตาม

ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรประกอบด้วยปัจจัยหลักสำคัญ 6 ประการคือ (ขจร สาธุพันธ์, 2543 : 31)

1. ความสำนึกในหน้าที่การเสียภาษีอากรของผู้เสียภาษี
2. ลักษณะของกฎหมายภาษีอากร
3. ประสิทธิภาพของพนักงานผู้จัดเก็บภาษีอากร
4. บรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ปฏิบัติตามภาษีอากร
5. โครงสร้างภาษีอากร
6. ฐานข้อมูล

ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ หมายถึง การปฏิบัติงานในด้านการจัดเก็บภาษีรายได้ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย หนังสือสั่งการ นโยบายและคำสั่ง เพื่อให้เกิดผลรวดเร็วทันเวลาในการจัดเก็บภาษีรายได้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างถูกต้องครบถ้วนคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บรวมถึงมีการตรวจสอบติดตามเร่งรัดภาษีที่ค้างชำระได้ประกอบด้วยหลัก 6 ประการดังนี้ (สุระชัย ศิลาศรี, 2547 : 37)

1. ความถูกต้องครบถ้วน หมายถึงการจัดเก็บภาษีรายได้ที่มีความถูกต้องตามระเบียบกฎหมายอัตราภาษีครบถ้วนในด้านจำนวนเงินภาษีรวมถึงครบถ้วนในจำนวนผู้ชำระภาษีที่ควรชำระ
2. การจัดเก็บได้ตามกำหนดเวลา หมายถึงการจัดเก็บภาษีรายได้ทันตามเวลาที่กฎหมาย กำหนด
3. ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีไม่มากกว่าจำนวนเงินภาษีที่จัดเก็บได้หรือมีความคุ้มค่ากับวัสดุอุปกรณ์ คนหรือเวลาที่ใช้ในการจัดเก็บ
4. การตรวจสอบติดตาม หมายถึงการตรวจสอบติดตามเร่งรัดการจัดเก็บภาษีที่ค้างชำระรวมถึงการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับประชาชน

5. การฝึกอบรมให้ความรู้ตามสายงานหมายถึงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน

6. บุคลากร หมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงหรือเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้

วีระศักดิ์ เครือเทพ (2548 : 268 ; อ้างอิงจาก จรัส สุวรรณมาลา, ม.ป.ป. : 38-39) กล่าวว่า การวัดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีหมายถึงการประเมินต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีอากร โดยทั่วไปต้นทุนค่าใช้จ่ายของการจัดเก็บภาษีอากรประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายของหน่วยจัดเก็บภาษีที่ใช้ไปในการจัดเก็บภาษี (Tax Collection Costs) และ 2) ค่าใช้จ่ายของบุคคลหรือองค์กรที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการจัดเก็บภาษี (Tax Compliance Costs)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543 : 273 – 274) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรก็คือ การจัดเก็บภาษีอากรให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยหรือไม่มีการรั่วไหล โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดด้วย ลักษณะความมีประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีอากรมีความสำคัญ เพราะค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีอากรเปรียบเสมือนเป็นการใช้ปัจจัยการผลิตหรือทรัพยากรอย่างหนึ่ง ซึ่งถ้าใช้จ่ายมากเกินไปก็อาจได้รับประโยชน์น้อยกว่าเมื่อเทียบกับกรณีที่น่าไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น นอกเหนือจากที่กล่าว การจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพย่อมจะมีผลทางด้านต่าง ๆ เช่น สนับสนุนให้ระบบภาษีมีความเป็นธรรม รัฐมีรายได้มากขึ้น อันเป็นการลดภาระด้านการขาดดุลและการได้เงินมาพัฒนาหรือใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ดังนั้นการที่จะถือว่าการจัดเก็บภาษีอากรมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้นจำเป็นต้องมีเครื่องชี้ (Indicator) หรือมาตรฐานที่กำหนดขึ้น เพื่อกำหนดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรนั้นมี 3 วิธี ดังนี้

1. วัดจากค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ (Cost of Collection)อดัม สมิท ถือหลักว่า การจัดเก็บภาษีที่ดีควรถือหลักประหยัด โดยค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บควรจะต่ำ ไม่ใช่เก็บภาษีได้มาก แต่ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษียิ่งมากด้วย เช่นนี้อาจทำให้เงินรายได้ภาษีอากรเหลือน้อยลง

โดยทั่วไปแล้วการวัดประสิทธิภาพของการบริหารภาษีอากรตามวิธีนี้ มีแนวปฏิบัติ โดยเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีที่เก็บได้ ถ้าอัตราส่วนของค่าใช้จ่ายต่อภาษีที่เก็บได้ต่ำ ก็แสดงว่าการเก็บภาษีนั้นมีประสิทธิภาพสูง อย่างไรก็ตามก็มีข้อสังเกตว่า การที่ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บที่ต่ำนั้นอาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น รัฐบาลจ้างเจ้าหน้าที่เป็นจำนวนน้อย หรือรัฐบาลอาจจะจ้างเฉพาะบุคคลที่มีการศึกษาน้อยโดยให้ค่าจ้างหรือเงินเดือนต่ำ

2. วัดจากรายได้ที่เก็บได้จริงกับรายได้ที่ควรจะได้ (Actual Yields and Potential Yields) ตามวิธีนี้ เราจะต้องคำนวณว่าในการเก็บภาษีอากรแต่ละประเภท ถ้าจะจัดเก็บให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยควรได้รายได้เท่าใด แล้วเปรียบเทียบกับรายได้ที่จะได้จริงของภาษีประเภทนั้น ๆ กับรายได้ที่ควรจะได้ ก็จะทำให้เรารู้ว่าการบริหารการจัดเก็บภาษีนั้น ๆ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

3. วัตถุประสงค์ค่าใช้จ่ายของผู้เสียภาษีอากรในการปฏิบัติตามกฎหมาย (Compliance Cost) ตามวิธีนี้จะถือว่าหลักว่าภาษีอากรที่ดีมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บสูง ควรเป็นภาษีที่ผู้เสียภาษีเสียค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายต่ำ กล่าวคือ ภาษีที่มีประสิทธิภาพควรเป็นภาษีที่ง่าย มีข้อความแจ่มชัด และสะดวกแก่ผู้เสียภาษีอากรที่จะปฏิบัติตาม โดยไม่ต้องปรึกษาทนายความที่มีชื่อเสียงด้านตีความกฎหมายหรือการจ้างนักบัญชีมีชื่อมาพิจารณาบัญชีที่นักกฎหมายภาษีอากรระบุไว้

ประสิทธิภาพในการจัดหารายได้ของท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2547 : 401-403) กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทจะมีคุณลักษณะเหมือนกันอยู่ประการหนึ่งคือ แสวงหาช่องทางในการพัฒนาตนเองทุก ๆ ด้าน เพื่อให้รัฐบาลมีความเชื่อถือในความสามารถที่จะรับภาระอันเกิดจากการกระจายอำนาจได้อย่างหมดกังวล และเมื่อศักยภาพในการบริหารกิจการในหน้าที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นผลดีและทันต่อเหตุการณ์

การแสวงหาช่องทางในการเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกต้องชอบธรรม เป็นกิจกรรมที่ทุกท้องถิ่นจะต้องพัฒนาและดำเนินการให้ทันสมัยมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าการบริหารกิจการต่าง ๆ จะเกิดผลดีหรือสำเร็จไม่ได้เลยถ้าขาดปัจจัยในด้านทุนหรือเงิน

การหารายได้ เป็นช่องทางที่ทุกองค์กรพยายามดำเนินการให้เกิดผลดีมากที่สุด การหารายได้ หมายถึง การแสวงหาที่มาใหม่ของรายได้เพิ่มขึ้นและทั้งนี้จะต้องเป็นแหล่งที่มาที่มีความเหมาะสมชอบธรรมประกอบด้วย และถ้าเป็นไปได้ควรที่จะให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีด้วย เพราะจะทำให้การหารายได้เป็นไปอย่างราบรื่นปราศจากการต่อต้านหรือการหลีกเลี่ยงการแสวงหาแหล่งที่มาของรายได้ใหม่น่าจะ ได้แก่

1. พิจารณาปรับปรุงภาษีที่ล้ำสมัยและไม่เป็นธรรม การแสวงหารายได้ใหม่ในลักษณะนี้อาจกระทำได้ 2 ทาง คือ ทางหนึ่งพิจารณาขุบเลิกภาษีบางประเภทที่ล้ำสมัย ไม่เป็นธรรม หรือมีรายได้น้อยไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการบริหารการจัดเก็บ เช่น ภาษีบำรุงท้องที่ในชุมชนเกษตรกรรม หรือในท้องถิ่นที่ที่ดินใช้เพื่อกิจการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ภาษีประเภทนี้มีข้อยกเว้นมาก อัตราภาษีต่ำ และเป็นภาระแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างยิ่ง แต่ในการจัดเก็บก็จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกับการจัดเก็บภาษีอื่นที่ทำรายได้มากกว่าและมีเหตุผลที่ชอบธรรมมากกว่า รายได้จากภาษีลักษณะเช่นนี้เปรียบเทียบกับรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการบริหารการจัดเก็บจะมีลักษณะได้ไม่คุ้มเสียสมควรที่จะพิจารณายกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมและเป็นผลดีเสียใหม่

2. เพิ่มประเภทของภาษี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดในเรื่องความมีอิสระในการกำหนดจัดเก็บภาษีประเภทต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น เช่น ท้องถิ่นที่มี

ทรัพยากรในการท่องเที่ยว ควรมีสถิติกำหนดภาษีของท้องถิ่นเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสม เช่น ภาษีอาหารและเครื่องดื่ม ภาษีที่พักแรม ภาษียานพาหนะที่เข้ามาใช้บริการซึ่งท้องถิ่นมีภาระต้องซ่อมแซมหรือจัดความสะดวกในการจราจร ภาษีหรือค่าธรรมเนียมเข้าชม โบราณสถาน โบราณวัตถุหรือสถานท่องเที่ยวต่าง ๆ ของท้องถิ่น เป็นต้นภาษีประเภทนี้อาจเรียกว่าเป็น “ภาษีเสริมของท้องถิ่น” (Added Local Tax) ซึ่งแต่ละท้องถิ่นอาจพิจารณากำหนดอัตราและประเภทของภาษีที่แตกต่างกันได้ตามความเหมาะสมของทรัพยากรที่ท้องถิ่นนั้นมี และตามความเห็นชอบร่วมกันระหว่างประชาชนและผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นสำคัญ

3. นโยบายการให้รางวัล เป็นอีกหนึ่งประการหนึ่งที่จะทำให้ท้องถิ่นสามารถหารายได้เพิ่มขึ้นอย่างเป็นกอบเป็นกำ เพราะการให้รางวัลผู้มีหน้าที่เสียภาษีครบถ้วน ไม่หลีกเลี่ยง จะมีลักษณะเป็นมาตรการจูงใจให้การหลีกเลี่ยงเสียภาษียลดลง

รางวัลอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกได้แก่ การลดภาษีให้แก่ผู้ชำระภาษีครบถ้วน ตามกำหนดเวลาตามสัดส่วนของภาษีที่ได้เสียหรือชำระให้แก่ท้องถิ่น อีกลักษณะหนึ่งทำเป็นบัตรประกาศเกียรติคุณมอบให้แก่ผู้ชำระภาษีครบถ้วนตามกำหนดเวลา ในฐานะเป็นพลเมืองดีแห่งชุมชนที่ทุกคนควรให้เกียรติและยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี

ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ คือ ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ประเภทต่าง ๆ จากผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีได้อย่างครบถ้วน ไม่ขาดตกบกพร่อง ไม่มีการติดค้าง เพราะการรู้ไหลของการจัดเก็บรายได้ ไม่เพียงแต่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยากจน ไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะบริหารงานในหน้าที่ให้เกิดผลดีเท่านั้น หากแต่จะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี ยังมีการเลียนแบบหรือทำตามมากเท่าใด ยิ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีปัญหาด้านการเงินการคลังมากขึ้น

การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ควรดำเนินการตามหลักการดังต่อไปนี้

1. มีระบบข้อมูลที่ทันสมัย ข้อมูลเกี่ยวกับภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างไว้อย่างครบถ้วนและทันสมัย แต่เดิมมาท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลได้สร้าง “แผนที่ภาษี” ขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลเกี่ยวกับภาษีทุกประเภทในเทศบาล แผนที่ภาษีจะแสดงข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่เสียภาษี ประเภทของภาษี อัตราภาษี ทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี ที่ตั้งของทรัพย์สิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ของทรัพย์สิน โดยแผนที่ภาษีของเทศบาลจะแบ่งพื้นที่ออกเป็น “โซน”(Zone)แต่ละโซนแบ่งที่ดินเป็น “บล็อก”(Block)ภายในบล็อกแบ่งย่อยเป็น “แปลง”(Lot)ที่ดินซึ่งอาจมีสิ่งปลูกสร้างหรือไม่ก็ตาม

แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางรูปแบบอาจไม่มีการสร้างระบบจัดเก็บข้อมูลที่ทันสมัยเช่นเดียวกับเทศบาล เพราะเหตุผลว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดใหม่หรือขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำ เช่นองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลที่ยกฐานะจากสุขาภิบาล เป็นต้น

จึงสมควรที่จะได้ชี้แจงถึงคุณประโยชน์ของการสร้างระบบข้อมูลที่ครบถ้วนและทันสมัยเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกองค์กรมีข้อมูลเกี่ยวกับภาษีอากรให้ครบถ้วนและทันสมัย เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นที่ครบถ้วนมีประสิทธิภาพ

2. เปรื่องรัดการจ้ดเก็บ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อมูลเกี่ยวกับรายได้อันเกิดจากภาษีอากรและอื่น ๆ ครบถ้วนและทันสมัยแล้ว มาตรการที่จำเป็นต้องดำเนินการต่อเนื่อง ก็คือ การจ้ดเก็บรายได้ดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ การจ้ดเก็บรายได้ที่ขาดประสิทธิภาพอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความเกียจคร้านไม่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ การเห็นแก่ผลประโยชน์แลกเปลี่ยนโดยมิชอบ การหลีกเลี่ยงการจ้ดเก็บเพื่อยังประโยชน์ให้เกิดแก่พวกพ้อง สาเหตุดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาการจ้ดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างน่าวิตก ทางแก้ปัญหานั้นจะต้องพยายามขจัดปัญหาซึ่งเป็นสาเหตุให้หมดสิ้นไป การให้รางวัลผู้ทำดีและลงโทษผู้ทำชั่วในหน้าที่การงาน การจ้ดเก็บรายได้ที่เหมาะสมน่าจะเป็นหนทางที่จะแก้ปัญหได้อย่างน่าพอใจ ควรนำมาใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่เกิดความเคยชินและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการอย่างน่าพอใจ ซึ่งเป็นความปรารถนาสูงสุดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกคน

3. มาตรการตรวจสอบ เป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจ้ดเก็บรายได้และเป็นมาตรการที่จำเป็นที่จะต้องจัดให้มีขึ้น เพราะถ้าขาดการตรวจสอบในการจ้ดเก็บรายได้ องค์กรไม่รู้ว่าการจ้ดเก็บรายได้เป็นไปอย่างถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ถ้าไม่ครบถ้วนมีอุปสรรคปัญหาอย่างไร ควรจะแก้ไขอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในด้านการเงินการคลังขึ้น อันจะนำไปสู่ปัญหาการบริหารงานด้านอื่น ๆ ตามมา ซึ่งเป็นผลเสียแก่องค์กรเป็นอย่างยิ่ง

มาตรการตรวจสอบอาจทำได้หลายรูปแบบ ผู้บังคับบัญชาควรจะต้องเลือกกำหนดรูปแบบระยะเวลาและผู้มีอำนาจตรวจสอบที่เหมาะสมและเกิดผลดีแก่องค์กรเป็นสำคัญ โดยอาจตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาและกำหนดมาตรการตรวจสอบที่บุคลากรขององค์กรมีความเห็นพ้องต้องกันที่จะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

จากการสังเคราะห์แนวคิดของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำให้ผู้วิจัยได้นำมา กำหนดประสิทธิภาพการจ้ดเก็บรายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด แยกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ความถูกต้องครบถ้วนในการจ้ดเก็บรายได้ หมายถึง การจ้ดเก็บรายได้ ได้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด และครบถ้วนตามรายละเอียดผู้ชำระภาษีหรือทะเบียนทรัพย์สิน
2. ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการจ้ดเก็บรายได้ หมายถึง ความคุ้มค่าในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ หรือเวลาที่ใช้ไปในการจ้ดเก็บรายได้ และสามารถจ้ดเก็บภาษีได้ทันภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

3.มาตรการตรวจสอบ หมายถึง การตรวจสอบติดตามเร่งรัดการจัดเก็บภาษีที่ค้างชำระ มีการปรับปรุงข้อมูลแผนที่ภาษีและทะเบียนภาษีให้เป็นปัจจุบัน

แนวคิดและทฤษฎีการจัดเก็บรายได้

การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วน มีหน้าที่สำคัญตามกฎหมายในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การให้บริการทางสังคม การดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ฯลฯ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่าย ซึ่งเป็นภาระค่อนข้างมาก กฎหมายได้กำหนดให้ มีรายได้บางประเภทเป็นของตนเองเพื่อให้สามารถบริหารกิจการภายใต้ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ได้ เช่น รายได้จากภาษีอากร รายได้จากค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รายได้จากเงินอุดหนุน เงินกู้ เป็นต้น(สุระชัย ศิลาศรี, 2547 : 50)

โครงสร้างรายได้ ดังนี้

1. ภาษีอากร ประกอบด้วย

1.1 ภาษีอากรที่ จัดเก็บเอง

1.1.1 ภาษีป้าย

1.1.2 ภาษีบำรุงท้องที่

1.1.3 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

1.1.4 อากรฆ่าสัตว์

1.2 ภาษีที่ได้รับจัดสรรจากกระทรวงมหาดไทย

1.2.1 ภาษีสุราและสรรพสามิต

1.2.2 ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ (ขณะนี้ยังไม่ได้รับขณะนี้รอการแก้ไข

พ.ร.บ. จัดสรรภาษีมูลค่าเพิ่ม)

1.3 ภาษีและค่าธรรมเนียมที่ได้รับจัดสรรจากจังหวัด คือ ภาษีและค่าธรรมเนียม

2. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราและใบอนุญาตการเล่นการพนัน คือ ต้องออกข้อบังคับตำบลเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมไม่เกิน ร้อยละสิบ ของค่าธรรมเนียม

3. ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน

4. รายได้จากทรัพยากรธรรมชาติ

4.1 อากรังนกอีแอ่น ได้เฉพาะ 9 จังหวัดภาคใต้ คือประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์

ธานี พัทลุง กระบี่ ตรัง พังงา สตูล และตราด

4.2 ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาล

4.3 ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมป่าไม้

4.4 อาคารประธานบัตร ใบอนุญาต และอาชญาบัตรการประมง

5. รายได้จากภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม คือ ได้รับการจัดสรรปีละ 4 งวด โดยมีหลักเกณฑ์การจัดสรรของแร่ 30% จากค่าภาคหลวง และปิโตรเลียม ร้อยละยี่สิบ จากค่าภาคหลวง

6. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

7. รายได้จากเงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ คือ ได้รับในอัตรา 5% ของเงินที่เก็บใดตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติในใด ให้เขต นั้นทุกแห่ง เท่ากันแบ่งการจัดสรรเป็น 4 งวด จัดสรรให้ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับเงิน

8. เงินกู้

9. รายได้ประเภทอื่น ๆ

9.1 ค่าปรับจราจรทางบก เมื่อมีการปรับให้ผู้ทำการเปรียบเทียบปรับนำค่าปรับส่งเป็นรายได้ ทั้งจำนวน โดยจ่ายเงินรางวัลให้ผู้แจ้งความนำจับ และเจ้าหน้าที่ผู้จับ คนละ ร้อยละสิบเจ็ดจุดห้า ของเงินที่เปรียบเทียบปรับ ถ้าไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้จ่ายเจ้าหน้าที่ผู้นำจับ ร้อยละยี่สิบห้า

9.2 รายได้จากทรัพย์สิน

9.3 รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์

9.4 เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

9.5 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐต้องให้ ฯลฯ

การจัดเก็บรายได้ ไม่ว่าจะเป็นภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จะต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ แต่รายได้ที่กฎหมายให้อำนาจท้องถิ่นจัดเก็บเองที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาตตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุข

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายภาษีที่จัดเก็บเอง

1. ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีบำรุงท้องที่ หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากการถือครอง และการทำประโยชน์ในที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่มีลักษณะเป็นภาษีทรัพย์สินประเภทหนึ่ง โดยเรียกเก็บจากเจ้าของที่ดิน

1.1 กฎหมายที่ให้อำนาจท้องถิ่นจัดเก็บภาษีประเภทนี้ คือ พ.ร.บ. ภาษีบำรุงท้องที่

2508

1.2 ภาษีบำรุงท้องที่เก็บ ไค ก็ถือเป็นรายได้ของที่นั้นๆ

1.3 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ ได้แก่ เจ้าของที่ดิน ซึ่งหมายถึงบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลโดยอาจมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือครอบครองที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ถ้าบุคคลหลายคนเป็นเจ้าของร่วมกัน ให้บุคคลเหล่านั้นมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการเสียภาษี

1.4 ฐานภาษี ภาษีบำรุงท้องที่ ใช้ราคาประมาณกลางของที่ดิน เป็นฐานในการประเมินภาษี โดยต้องเป็นราคาปานกลางที่ดินตามที่คณะกรรมการตีราคาปานกลางที่ดินกำหนดขึ้นทุก ๆ 4 ปี ปัจจุบันใช้ราคาปานกลางของปี 2521 ถึง พ.ศ. 2524

1.5 ที่ดินที่ไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ม. 8) ได้แก่ ที่ดินเป็นที่ตั้งพระราชวัง ที่ดินสาธารณะ ที่ดินส่วนราชการท้องถิ่น ที่ดินเพื่อการพยาบาล การศึกษา ที่ดินใช้ในศาสนกิจ สุสานที่มีได้ รับประโยชน์ตอบแทน ที่การรถไฟ ประปา การไฟฟ้า ที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรียนที่ต้องเสียภาษี โรงเรียนและที่ดิน ฯลฯ

1.6 อัตราภาษี กำหนดไว้ในบัญชีอัตราภาษีท้าย พ.ร.บ. ภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508

1.7 ระยะเวลาการชำระภาษี ตั้งแต่เดือนมกราคม ? เดือนเมษายน ของทุกปี

1.8 เงินเพิ่ม เจ้าของที่ดิน ไม่ยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน (ภบ.ท.5) ภายในกำหนดต้อง เสียเงินเพิ่มร้อยละ 10 ของจำนวนเงินที่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ ถ้าย่น ภบ.ท. 5 ไม่ถูกต้อง ต้องเสียเงินเพิ่มร้อยละ 10 ของจำนวนเงินที่ต้องเสียภาษีฯ และถ้าชี้เขตแจ้งจำนวนที่ดิน ทำให้จำนวนที่ดินที่ต้องเสียภาษีฯ ลดน้อยลง ต้องเสียเงินเพิ่มอีกหนึ่งเท่าของภาษีบำรุงท้องที่ที่ประเมินเพิ่มเติม

2. การบริหารการจดทะเบียนภาษีบำรุงท้องที่

2.1 การยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท. 5) (เฉพาะปีแรกที่ตีราคาปานกลางฯ)

2.1.1 จัดทำประกาศ ประธานกรรมการบริหารจัดการทำประกาศ ให้เจ้าของที่ดินยื่นแบบแสดงรายการที่ดินเพื่อเสียภาษีบำรุงท้องที่ประจำปี พ.ศ. 2541 ? 2544 ต่อเจ้าพนักงานประเมิน (ภ.บ.ท. 2) ณ สำนักงาน ที่ที่ดินของผู้เสียภาษีบำรุงท้องที่ ตั้งอยู่ หรือสถานที่อื่นๆ กำหนดโดยประกาศล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน (ม. 29)

2.1.2 ต้องดำเนินการภายในเดือนมกราคมของปีแรกของการตีราคาปานกลางของที่ดินตาม ม.16 (พ.ศ. 2541) (ครั้งต่อไป พ.ศ. 2545)

2.1.3 ภ.บ.ท. 5 ใช้ได้ทุกปีในรอบระยะเวลา 4 ปี ของการตีราคาปานกลาง (พ.ศ. 2541 - 2544)

2.1.4 แต่งตั้งเจ้าพนักงาน ประธานกรรมการบริหาร ออกคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานประเมินและเจ้าพนักงานสำรวจ (ภ.บ.ท.15)

2.1.5 พวจ. ออกคำสั่งจังหวัด มอบหมายให้เจ้าพนักงานสำรวจทำการสำรวจและยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท.5) แทนเจ้าของที่ดิน (ภ.บ.ท.3ป (ม.24 วรรค 2)

2.1.6 เจ้าพนักงานสำรวจจัดทำประกาศ ให้เจ้าของที่ดินที่เขต และแจ้งจำนวนเนื้อที่ดินแก่เจ้าพนักงานสำรวจ

2.1.7 เจ้าของที่ดินยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท. 5) ต่อเจ้าพนักงานประเมิน ภายในเดือนมกราคมของปีแรกของการตีราคาปาน กลางของที่ดิน (พ.ศ. 2541) (ม.24 และ ม.30)

1) กรณีเปลี่ยนแปลงเจ้าของที่ดินและจำนวนเนื้อที่ดิน เจ้าของที่ดินต้องยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท. 5) ต่อเจ้าพนักงานประเมินภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เปลี่ยนแปลง (ภ.บ.ท. 8 ก) (ม.31)

2) กรณีเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเป็นเหตุให้การลดหย่อนตาม ม.32 หรืออัตราภาษีบำรุงท้องที่เปลี่ยนไป เจ้าของที่ดินต้องยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท. 5) ต่อเจ้าพนักงานประเมินภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เปลี่ยนแปลง (ภ.บ.ท. 3 ก) (ม.31)

2.1.8 เจ้าพนักงานสำรวจดำเนินการสำรวจ เมื่อสำรวจรายการที่ดินเสร็จแล้ว รวบรวมส่งเจ้าพนักงานประเมินเพื่อดำเนินการต่อไป (ภ.บ.ท. 16)

2.2 การประเมินและคำนวณภาษีบำรุงท้องที่ (เฉพาะปีแรกที่ตีราคาปานกลาง) ประชานกรรมการบริหารออกคำสั่ง แต่งตั้งเจ้าพนักงานประเมินและให้อำนาจหน้าที่ ดังนี้

2.2.1 รับแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท.5) จากเจ้าของที่ดิน หรือเจ้าพนักงานสำรวจ (ม.24, 27, 31, 32)

2.2.2 ตรวจสอบความถูกต้องของ ภ.บ.ท.5 โดยเข้าไปในที่ดินหรือสถานที่ เกี่ยวข้องแก่การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ (ม.47(1) หรือมีหนังสือเรียกผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือส่งบัญชีเอกสารมาตรวจสอบได้ (ม.47(2) โดยตรวจสอบความถูกต้อง ด้านจำนวนเนื้อที่ดิน ลักษณะการใช้ที่ดิน ที่ดินที่ไม่ต้องชำระภาษี จำนวนที่ดินที่ต้องชำระภาษี และการลงลายมือชื่อ

2.2.3 อำนาจแจ้งการประเมินย้อนหลัง ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่ทราบว่าเป็นเจ้าของที่ดิน ยังมีได้ยื่นแบบ ภ.บ.ท. 5 ตาม มาตรา 24

2.2.4 คำนวณจำนวนเนื้อที่ดินที่ต้องชำระภาษี

2.2.5 ลงลายมือชื่อใน ภ.บ.ท. 5 แล้วมอบแบบ ภ.บ.ท.5 ส่วนของเจ้าของที่ดินให้

2.2.6 จัดทำทะเบียนที่ดินเพื่อจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.6)

2.2.7 จัดทำประกาศ อบต. แจ้งการประเมิน เพื่อเสียภาษีบำรุงท้องที่ ประจำปี

2541 2544 (ภ.บ.ท.10) (ม.33)

2.3 การรับชำระภาษีบำรุงท้องที่

2.3.1 แต่งตั้งเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ ประชานกรรมการบริหาร แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้รับเงิน และพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงิน (ม.9(2), (ม.34)

(นส. คำวนที่สุด มท. 0311.3/ว172 ลว.25 มกราคม 2543)

2.3.2 ระยะเวลาชำระภาษี เจ้าของที่ดินผู้มีหน้าที่ต้องชำระภาษีต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้รับเงิน ภายในเดือนเมษายน ของทุกปี

2.3.3 พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้รับเงิน ตรวจสอบความถูกต้อง จากทะเบียนที่ดินเพื่อจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.6) ประกาศ อบต. แจกการประเมินเพื่อเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.10) และจำนวนเงินที่รับชำระภาษี แล้ว

- 1) ลงลายมือชื่อในฐานะผู้รับเงินในใบเสร็จรับเงิน (ภ.บ.ท.11)
- 2) ส่งมอบเรื่องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อใน

ใบเสร็จรับเงิน

2.3.4 พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงิน ตรวจสอบความถูกต้อง เช่นเดียวกับข้อ 3 แล้ว

- 1) ลงลายมือชื่อในฐานะ ผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงิน (ภ.บ.ท.11)
- 2) มอบใบเสร็จรับเงิน (ภ.บ.ท.11) (ฉบับที่ 1) ให้แก่ผู้เสียหาย
- 3) มอบใบเสร็จรับเงิน (ภ.บ.ท.11) (ฉบับที่ 2) ให้แก่เจ้าพนักงานบัญชี

2.3.5 เจ้าพนักงานประเมินจัดทำสรุป การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ในทะเบียนที่ดินเพื่อจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.6) ตรวจสอบความถูกต้องแล้วลงลายมือชื่อ โดยตรวจ

- 1) จำนวนเนื้อที่ดิน กรณี ม.24 และ ม.32
- 2) ที่ดินไม่ต้องชำระภาษี (ม.8(8) และ ม.22)
- 3) จำนวนเนื้อที่ดินที่ต้องชำระภาษี
- 4) การลงลายมือชื่อ
- 5) ภาษีบำรุงท้องที่ค้างชำระ (ม.38)

2.4. การอุทธรณ์

2.4.1 กรณีเจ้าของที่ดินเห็นว่าการประเมินภาษีบำรุงท้องที่ ไม่ถูกต้อง มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ผวจ. โดยยื่นแบบ ภ.บ.ท.12 แก่เจ้าพนักงานประเมินภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งการประเมิน (บ.49)

2.4.2 ผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของ ผวจ. ต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ (ม.52)

2.4.3 เจ้าของที่ดินไม่เห็นพ้องด้วยกับราคาปานกลางของที่ดิน มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ผวจ. ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ประกาศราคาปานกลางและอุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อศาล ได้เช่นเดียวกัน (ม.20 และ ม.49 , 52)

ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บรายได้

การบริหารงานการจัดเก็บรายได้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องคำนึงค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร วัสดุ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการจัดเก็บรายได้จะต้องคุ้มค่าและประหยัดมากที่สุด ตามหลักเกณฑ์การจัดเก็บรายได้ที่ดีซึ่งสอดคล้องตามแนวคิด สุภรัตน์ คิววัฒน์กุล กล่าวคือ หลักประสิทธิภาพควรเป็นระบบที่เสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยที่สุด ค่าใช้จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บรายได้ ค่าใช้จ่ายสำหรับอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้การจัดเก็บรายได้แล้วยังมีค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกิดขึ้นกับผู้เสียภาษี เช่นค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาชำระภาษี ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บรายได้ที่กล่าวมานี้นับได้ว่าเป็นความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจทั้งนี้เพราะว่า การจัดเก็บรายได้เป็นเพียงการโอนทรัพยากรจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐ โดยมีได้ก่อให้เกิดรายได้หรือผลผลิตของประเทศแต่อย่างใด โคนทั่วไปการจัดเก็บรายได้แต่ละประเภทจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน (สุภรัตน์ คิววัฒน์กุล, 2533 : 81-82)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กล่าวถึงการลดค่าใช้จ่ายว่า สัดส่วนผลผลิตต่อค่าใช้จ่ายเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรทางการเงินของโครงการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เหมาะสมและคุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการใช้จ่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมประโยชน์ ลดค่าใช้จ่ายและประหยัดต้นทุนการผลิต (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2546 : 57) กล่าวคือ การลดค่าใช้จ่ายและประหยัดต้นทุนก็จะทำให้หน่วยงานที่มีรายได้ไปใช้ในการพัฒนามากขึ้น โดยไม่จำเป็นจะต้องไปเพิ่มอัตราภาษี ซึ่งจะทำให้เป็นภาระผู้เสียภาษีมากเกินไป

ด้านสถานที่ให้บริการจัดเก็บรายได้

สถานที่หรือสภาพแวดล้อมในการให้บริการจัดเก็บรายได้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้เสร็จสิ้นได้อย่างรวดเร็ว ถ้าหากมีสถานที่ทำงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีก็ส่งผลให้แก่องค์กรนั้นปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สำหรับในส่วนของประชาชนผู้อยู่ในข่ายเสียภาษีก็มีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่ดีซึ่งส่งผลให้มีเต็มใจในการชำระภาษีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายให้ส่วนราชการต่างๆ ดำเนินกิจกรรม 5 ส กล่าวคือ เทคนิคหรือวิธีการปรับปรุงสถานที่ทำงาน หรือสภาพการทำงานให้เกิดความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาด เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ความปลอดภัย และคุณภาพของงานอันเป็นพื้นฐานในการเพิ่มผลผลิต โดยย่อมาจาก สะอาด สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย นับเป็นกิจกรรมเพื่อทำให้สถานที่ทำงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น ย่อมหน่วยงานที่มีศักยภาพในกรปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยการใช้ทรัพยากรมากกว่าเดิม โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับสถานที่ในการให้บริการการจัดเก็บรายได้ ดังนี้

1. แนวคิดกิจกรรม 5 ส เป็นหลักการในการจัดสถานที่ให้บริการการจัดเก็บรายได้ใน
ที่นี้จะนำมาใช้วัดกิจกรรม 3 ส แรก เท่านั้น คือสถานที่ และระบบงานดังนี้

1.1 สะสาง คือการสำรวจและแยกให้ชัดเจนว่าสิ่งใดจำเป็นและสิ่งใดไม่จำเป็นใน
การใช้งาน

1.2 สะอาด คือ การจัดวางของที่จำเป็นในการทำงานให้เป็นระเบียบและง่ายหรือ
สะดวกในการนำไปใช้งาน

1.3 สะอาด คือ การดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ ให้สะอาดและพร้อมใน
การปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542 : 9)

2. แนวคิดหลักความสะดวกในการจัดเก็บรายได้ของ อาตัม สมิต การจัดเก็บรายได้
ทุกชนิดควรจะต้องเก็บตามวันเวลา สถานที่เสียภาษีสะดวก และต้องอำนวยความสะดวกในการเสีย
ภาษีแก่ผู้เสียภาษีด้วย (สุภรัตน์ วัฒนกุล, 2533 : 83)

3. การศึกษาสถานที่ของฝ่ายจัดเก็บรายได้และให้นิยามศัพท์เกี่ยวกับสถานที่ของฝ่าย
จัดเก็บรายได้ที่ไว้ หมายถึง บริเวณที่ใช้ปฏิบัติงานของฝ่ายจัดเก็บรายได้ รวมทั้งหน้าเคาน์เตอร์และม้านั่ง
นั่งสำหรับผู้มาติดต่อในสำนักงาน (ญาณิศา ปัญญาภาค, 2546 : 4) ได้มีการประเมินระดับความคิดเห็น
เกี่ยวกับสถานที่เมื่อท่านมาใช้บริการท่านมีความรู้สึกพอใจเกี่ยวกับบรรยากาศภายในฝ่ายจัดเก็บรายได้
และการจัดเก็บเอกสารของเจ้าหน้าที่เป็นระเบียบเรียบร้อย สะดวกในการค้นหาหรือดูสบายตา
(ญาณิศา ปัญญาภาค, 2546 : 35-36)

บริบทเกี่ยวกับเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

โครงสร้างและหน้าที่ของเทศบาล

โครงสร้างของเทศบาลตำบล เทศบาลตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระใน
การดำเนินงานภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด มีรายได้ และมีทรัพย์สินเป็นของตนเองพระราช
บัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขจนถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 ได้มีการประกาศจัดตั้ง
เทศบาลตำบล รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,456 แห่ง (สำนักพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้าง, 2553 :
[www.http://RoEt.thml](http://RoEt.thml)) โครงสร้างของเทศบาลประกอบด้วย

1. องค์การเทศบาล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขจนถึงปัจจุบัน
(ฉบับที่ 13) พ.ศ.2552 (“พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2552”, 2552 : 3) ประกอบด้วยสภาเทศบาล
และ นายกเทศมนตรี

1.1 สภาเทศบาล ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรง
ของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามจำนวน

ดังต่อไปนี้ สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบสองคน สภาเทศบาลเมืองประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คน สภาเทศบาลมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล

1.2 นายกเทศมนตรี ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรี มอบหมายได้ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.2.1 เทศบาลตำบล ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสองคน

1.2.2 เทศบาลเมือง ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสามคน

1.2.3 เทศบาลนคร ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสี่คน

1.2.4 นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งที่รักษานายกเทศมนตรีและเลขานุการ

นายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลได้ โดยในกรณีเทศบาลตำบลให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสองคน ในกรณีเทศบาลเมืองให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสามคน และในกรณีเทศบาลนครให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินห้าคน

นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติ และนโยบาย

2. สั่งอนุญาตและอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล

3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่รักษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี

4. วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5. รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมาย

อื่น ๆ

2. เทศบาลแบ่งส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

2.1 สำนักปลัดเทศบาล

2.2 ส่วนราชการอื่นตามที่นายกเทศมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของ

กระทรวงมหาดไทย

การกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักปลัดเทศบาลและส่วนราชการอื่น ให้เป็นไปตามที่นายกเทศมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2546, 2546 : 12) ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคนและในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน

2. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมิใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายได้ไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

หน้าที่ของเทศบาลตำบล ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย (พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2552, 115) เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นหรือสมควร ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดังต่อไปนี้

- 3.1 ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น
- 3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และ

สวนสาธารณะ

- 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

- 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 3.8 การควบคุมดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 3.12 การท่องเที่ยว
- 3.13 การผังเมือง

เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีภาระหน้าที่ในการผลิตสาธารณูปโภคและ การให้บริการแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ บุคลากร เครื่องมืออุปกรณ์ ตลอดจนรายได้ทั้งในส่วนที่จัดเก็บเอง เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และส่วนที่เป็นเงินอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนกลาง

รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองนั้นสามารถสะท้อนความพยายามและความสามารถในการหา ปัจจัยนำเข้าเพื่อผลิตสาธารณูปโภคและบริการให้ประชาชน ให้พอเพียงและมีคุณภาพ การสร้าง ศักดิ์ศรีเครื่องชี้วัดรายได้จึงเป็นการวัดสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ ประการหนึ่งวัดความสามารถขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีอากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ประการที่สอง ความครบคลุมของภาษีที่เก็บและประการสุดท้าย คือวัดความสามารถในการจัดเก็บ รายได้อื่น ๆ ที่มีใช้ภาษีอากร ได้แก่ ค่าธรรมเนียม รายได้จากทรัพย์สิน จากสาธารณูปโภค และ รายได้เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

ระเบียบกฎหมายและวิธีการจัดเก็บภาษี

การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่อ้างในสวนนโยบายการคลังและพัฒนารายได้สำนักบริหาร การคลังท้องถิ่นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีบำรุงท้องที่ หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากเจ้าของที่ดิน ตามราคาปานกลางที่ดินและ ตามบัญชีอัตราภาษีบำรุงท้องที่

ที่ดินที่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่

ได้แก่ ที่ดินที่เป็นของบุคคลหรือคณะบุคคล ไม่ว่าจะส่วนบุคคลธรรมดาหรือนิติ บุคคลซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือสิทธิครอบครองอยู่ในที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ที่ดิน ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ ได้แก่ พื้นที่ดิน และพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย

ที่ดินที่เจ้าของที่ดินไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ ได้แก่

1. ที่ดินที่เป็นที่ตั้งพระราชวังอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
2. ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของรัฐที่ใช้ในกิจการของรัฐหรือสาธารณะโดยมีหาผลประโยชน์
3. ที่ดินของส่วนราชการส่วนท้องถิ่นที่ใช้ในกิจการของราชการส่วนท้องถิ่นหรือสาธารณะโดยมีหาผลประโยชน์
4. ที่ดินที่ใช้เฉพาะการพยาบาลสาธารณะ การศึกษา หรือกุศลสาธารณะ
5. ที่ดินที่ใช้เฉพาะศาสนกิจศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของวัดไม่ว่าจะใช้ประกอบศาสนกิจศาสนาใดศาสนาหนึ่ง หรือศาลเจ้าโดยมิได้หาผลประโยชน์
6. ที่ดินที่ใช้เป็นสุสาน หรือ ฉาปนสถานสาธารณะ โดยมิได้รับประโยชน์ตอบแทน

แทน

7. ที่ดินที่ใช้ในการรถไฟ การประปา การไฟฟ้า หรือการทำเรือของรัฐ หรือใช้เป็นสนามบินของรัฐ
8. ที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรียน ที่ต้องเสียภาษีโรงเรียนและที่ดินแล้ว
9. ที่ดินของเอกชนเฉพาะส่วนที่เจ้าของที่ดินยินยอมให้ทางราชการใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์
10. ที่ดินที่ตั้งขององค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ หรือองค์การระหว่างประเทศอื่นในเมื่อประเทศไทยมีข้อผูกพันตามสัญญาหรือความตกลง
11. ที่ดินที่เป็นที่ตั้งของสุสานทูตหรือสถานกงสุล ทั้งนี้เป็นไปตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน
12. ที่ดินตามกำหนดในกฎกระทรวงผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ คือ ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินในวันที่ 1 มกราคม ของปีใด มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่สำหรับปีนั้น

กำหนดระยะเวลาการยื่นแบบแสดงรายการ ให้เจ้าของที่ดินซึ่งมีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ยื่นแบบแสดงรายการ (ภบท.5) ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ภายในเดือนมกราคมของปีแรกที่มีการตีราคาปานกลางที่ดิน แบบแสดงรายการที่ได้ยื่นไว้ นั้นใช้ได้ทุกปีในรอบระยะเวลา 4 ปีนั้น

การคำนวณภาษี ภาษีบำรุงท้องที่คำนวณจากราคาปานกลางของที่ดินที่คณะกรรมการตีราคาปานกลางที่ดินกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มที่ดินเพื่อคำนวณภาษี (ไร่) = เนื้อที่ถือครอง - เนื้อที่เกณฑ์ลดหย่อนค่าภาษีต่อไร่ = ตามบัญชีอัตราภาษีแบบท้ายพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่พ.ศ. 2008 ตามมาตรา 7 อัตราภาษีตั้งแต่ ชั้นที่ 1-33 เป็นอัตราที่ 34 เป็นอัตราที่ดินที่มีราคาปานกลางเกินไร่ละ 30,000 บาท ส่วนที่เกินให้เสียทุก ๆ 10,000 บาท ต่อ 25 บาท

เศษของ 10,000 บาท ถ้าถึง 5,000 บาทให้ถือเป็น 10,000 บาท ถ้าไม่ถึง 5,000 บาท ให้ปัดทิ้งแต่ถ้าเป็นที่ดินที่ใช้ประกอบสิทธกรรมเฉพาะไม้ล้มลุกให้เสียกึ่งอัตราแต่ถ้าเจ้าของที่ดินประกอบการสิทธกรรมประเภท ไม้ล้มลุกนั้นด้วยตนเองให้เสียอย่างสูงไม่เกินไร่ละ 5 บาท ถ้าเป็นที่ดินทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพของที่ดินให้เสียเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเท่า

การจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ตามประเภทรายได้ ทั้งการจัดเก็บเอง แบบได้ตามประเภทที่ทำการจัดเก็บได้ดังนี้

1. ภาษีโรงเรือนและที่ดินจากสถิติผลการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ในปีงบประมาณ 2552-2555 พบว่าการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินมีการจัดเก็บรายได้ที่เพิ่มขึ้นในทุกปีแต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยมากเมื่อเทียบกับฐานจำนวนรายและจำนวนเงินที่ได้รับในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินในเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งควรจะจัดเก็บได้มากกว่านี้ (ส่วนการคลังท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด : การจัดเก็บภาษี, 2555 : 143)
2. ภาษีบำรุงท้องถิ่นจากสถิติผลการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ในปีงบประมาณ 2552-2555 พบว่าการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บรายได้ที่เพิ่มขึ้นทุกปีแต่เป็นการเพิ่มขึ้นในปริมาณที่น้อยมากเมื่อเทียบกับฐานจำนวนผู้เสียภาษีภายในเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งควรจะมีการจัดเก็บที่ได้มากกว่านี้ (ส่วนการคลังท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด : การจัดเก็บภาษี, 2555 : 213)
3. ภาษีจากสถิติผลการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ในปีงบประมาณ 2552-2555 พบว่าการจัดเก็บภาษีป้ายมีการจัดเก็บรายได้ที่เพิ่มขึ้นในบางปีงบประมาณ เช่น ปีงบประมาณ 2553-2554 และปีงบประมาณ 2555 แต่ในช่วงปีงบประมาณ 2553 มีการจัดเก็บรายได้ที่ลดลงเป็นอย่างมากและเมื่อเทียบกับฐานจำนวนผู้เสียภาษีภายในเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งควรจะมีการจัดเก็บที่ได้มากกว่านี้ (ส่วนการคลังท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด : การจัดเก็บภาษี, 2555 : 198)
4. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต และค่าปรับจากสถิติผลการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ในปีงบประมาณ 2552-2555 พบว่าการจัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาต และค่าปรับมีการจัดเก็บรายได้ที่เพิ่มขึ้นในบางปีงบประมาณ เช่นปีงบประมาณ 2552 และปีงบประมาณ 2555 แต่ในช่วงปีงบประมาณ 2553-2554 มีการจัดเก็บรายได้ที่ลดลงเป็นอย่างมากและเมื่อเทียบกับฐานจำนวนผู้เสียภาษีในเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งควรจะมีการจัดเก็บที่ได้มากกว่านี้ (ส่วนการคลังท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด : การจัดเก็บภาษี, 2555 : 208)

รายได้และรายจ่ายของเทศบาล

รัฐบาลมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการในด้านต่าง ๆ ของประเทศมากมาย เช่น การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน การส่งเสริมการทำมาหากินของประชาชน และการจัดสวัสดิการเพื่อสังคม เป็นต้น ในการทำหน้าที่ดังกล่าวในแต่ละปีนั้น รัฐบาลจะต้องใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ดังนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องมีรายได้ รายได้ของรัฐบาลนั้นได้มาจากประชาชน ซึ่งพอแบ่งหมวดหมู่ของรายได้ออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน (วิวรรณ มุขดี, 2551 : 101-106) คือ รายได้ที่เป็นภาษีอากร (Tax Revenue) และรายได้และรายรับที่ไม่มีใช้ภาษีอากร (Nontax Revenue)

1. รายได้ที่เป็นภาษีอากร (Tax Revenue) เป็นรายได้หลักที่สำคัญที่สุดของรัฐบาล ซึ่งแบ่งตามลักษณะของการใช้จ่าย จะแรงจะเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 ภาษีอากรโดยทั่วไป หมายถึง ภาษีอากรต่าง ๆ ที่รัฐบาลจัดเก็บอยู่รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรดังกล่าวนี้ รัฐบาลจะนำไปใช้จ่ายในกิจการใด ๆ ก็ได้ ไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้เงิน เช่น รัฐบาลอาจจะนำรายได้จากภาษีที่เก็บได้ไปใช้จ่ายในด้านการป้องกันประเทศ หรือเพื่อลงทุนในทางเศรษฐกิจได้

1.2 ภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง รัฐบาลอาจเก็บภาษีอากรบางประเภทเพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ รายได้ที่จัดเก็บได้จากภาษีชนิดนี้นั้น จะต้องนำไปใช้จ่ายในวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เท่านั้น รัฐบาลจะนำไปใช้จ่ายในกิจการอย่างอื่นไม่ได้ ตัวอย่างเช่น ภาษีเกี่ยวกับการประกันสังคม รายได้ที่จัดเก็บได้นั้นจะต้องนำไปเข้าเงินกองทุนประกันสังคมเพื่อใช้จ่ายในด้านสวัสดิการของสังคมตามที่กำหนดไว้ รัฐบาลจะนำไปใช้ในกิจการอื่นไม่ได้

2. รายได้และรายรับที่ไม่มีใช้ภาษีอากร (Nontax Revenue) นอกจากรายได้ที่เป็นภาษีอากรแล้ว รัฐบาลก็ยังมีรายได้ในรูปอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้จ่ายในกิจการของรัฐ รายได้อื่น ๆ นั้นแบ่งได้ดังนี้

2.1 รายได้จากการประกอบธุรกิจของรัฐบาล (User Price หรือ Usercharge) นอกจากรายได้จากภาษีอากรแล้ว รัฐบาลยังมีรายได้จากการประกอบธุรกิจของรัฐ ในรูปของรัฐวิสาหกิจหรือในรูปของหน่วยงานอื่น ๆ รายได้ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจของรัฐในกรณีนี้เป็นกรณีที่รัฐทำการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ แก่ประชาชน ในทำนองเดียวกันกับการค้าของเอกชน กล่าวคือ การซื้อสินค้าหรือบริการของรัฐบาลโดยประชาชนนั้น จะเป็นไปตามความสมัครใจของผู้ซื้อ ไม่มีการบังคับ ส่วนที่จะถือเป็นรายได้ของรัฐบาลนั้น ก็คือกำไรซึ่งเกิดจากการประกอบกิจการดังกล่าว กำไรหรือภาษาที่ได้จากการประกอบกิจการของรัฐนั้นถือว่าเป็นการเก็บภาษีตามหลักของผลประโยชน์ที่ได้รับ คือ ตามหลัก Benenets Principle รายได้เกิดจากการประกอบกิจการของรัฐจะมากหรือน้อยแค่ไหนนั้น มักจะขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจที่ใช้ในประเทศนั้นเป็นสำคัญ

2.2 รายรับจากการกู้ยืมหรือการก่อหนี้สาธารณะ (Public - debt) รัฐบาลอาจหาเงินเพื่อมาใช้จ่ายในแต่ละปีโดยวิธีการกู้ยืมเงินจากประชาชน หรือทำการกู้ยืมจากต่างประเทศ การกู้ยืมเงินหรือการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลนั้น มิได้มีลักษณะเป็นรายได้ของรัฐบาล แต่มีลักษณะเป็นการใช้จ่ายก่อนแล้วเก็บภาษีทีหลัง กล่าวคือการกู้ยืมนั้นเพื่อที่จะหาเงินมาใช้จ่ายในกิจการต่างๆของรัฐบาล แต่เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ รัฐบาลจะต้องเก็บภาษีอากรจากประชาชนมาชำระหนี้

2.3 รายได้จากการบริหาร (Administrative Revenue) ซึ่งได้แก่ ค่าธรรมเนียมค่าใบอนุญาต และค่าปรับ รายได้ประเภทนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับรายได้ที่เกิดจากการประกอบกิจการโดยรัฐ ลักษณะของการจัดเก็บมักจะจะเป็นไปตามหลักของผลประโยชน์ (Benefit Principle) ที่ผู้เสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใบอนุญาตได้รับประโยชน์ กล่าวคือผู้ที่เสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใบอนุญาตนั้นจะเป็นผู้ที่ได้รับบริการบางอย่างโดยตรงจากรัฐบาล เช่น ค่าธรรมเนียมหนังสือเดินทางไปต่างประเทศ หรือค่าใบอนุญาตขับขี่ยรถยนต์ เป็นต้น

2.4 การบังคับการกู้ยืมจากประชาชน (Compulsory Lending) รัฐบาลอาจหาเงินมาใช้จ่ายในกิจการทั่วไป โดยวิธีการบังคับการกู้ยืมจากประชาชน เช่น องค์กรโทรศัพท์บังคับให้ผู้ซื้อติดตั้งเครื่องโทรศัพท์จะต้องซื้อพันธบัตรจากองค์กรโทรศัพท์ เป็นต้น หรือในกรณีที่ล้นเกินบางขณะ เช่น ในระหว่างสงคราม รัฐบาลอาจจะไม่มีเงินจ่ายเงินเดือนทหารและข้าราชการทั้งหมดได้ หรือถ้าเกรงว่าถ้าจ่ายเต็มตามจำนวนเงินเดือนแล้วจะทำให้เกิดเงินเฟ้อรุนแรง รัฐบาลอาจจะใช้วิธีจ่ายเงินเดือนโดยจ่ายเป็นเงินสดบางส่วน และที่เหลือจ่ายเป็นพันธบัตรแทน เป็นต้น

2.5 รายได้จากการบริจาค (Gift) นอกจากรายได้ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น รัฐบาลอาจจะมีรายได้จากการบริจาคของเอกชน หรือจากรัฐบาลต่างประเทศ รายได้ที่เกิดจากการบริจาคมดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการให้เปล่าโดยสมัครใจของผู้ให้ ตัวอย่างเช่น ในแต่ละปีจะมีผู้บริจาคเงินและทรัพย์สินให้แก่โรงพยาบาล โรงเรียน หรือสถานที่ราชการของรัฐบาล

จากรายได้ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น แสดงให้เห็น โครงสร้างของรายรับของรัฐบาล ซึ่งรายรับดังกล่าวนี้ รัฐบาลได้มีการจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 คือ ในช่วงระยะไม่เกิน พ.ศ. 2544 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาล ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ และในปี พ.ศ.2549 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละสามสิบห้า นอกจากรายได้ที่รัฐบาลได้จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีรายได้เป็นของตนเอง ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะรายได้และรายจ่ายของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีรายละเอียดดังนี้

รายได้ของเทศบาล ตามพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2534 กำหนดไว้ดังนี้

1. ภาษีโรงเรือนและที่ดินในเขตเทศบาลใด ให้เทศบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของเทศบาลตามกฎหมายว่าด้วยภาษ่นั้น
2. อាកกรฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์เนื่องในการฆ่าสัตว์ในเขตเทศบาลใด ให้เป็นเทศบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของเทศบาล ตามกฎหมายว่าด้วยภาษ่นั้น
3. ค่าใบอนุญาต ค่าธรรมเนียม และค่าปรับเนื่องในกิจการซึ่งเทศบาลได้รับมอบให้เป็นเจ้าหน้าที่อนุวัติการตามกฎหมายใด ให้เป็นรายได้ของเทศบาลนั้น
4. ภาษีป้ายตามประมวลรัษฎากร สำหรับป้ายซึ่งแสดงไว้ในเขตเทศบาลใด ให้เทศบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของเทศบาลตามประมวลรัษฎากร ตั้งแต่ปีภาษี 2498 เป็นต้นไป
5. ภาษีบำรุงท้องที่ตามประมวลรัษฎากรในเขตเทศบาลใด ให้เทศบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของเทศบาลตามประมวลรัษฎากร ตั้งแต่ปีภาษี 2497 เป็นต้นไป
6. การจัดสรรภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัดใด ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยภาษ่นั้น
7. บรรดาข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวขาวรวมตลอดถึงปลายข้าวและรำข้าว ซึ่งต้องเสียอากรขาออกตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ผู้ส่งออกต้องเสียภาษีบำรุงเทศบาลก่อนส่งออก
8. เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ออกเทศบัญญัติเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากรและค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ได้ทุกประเภทหรือเพียงบางประเภทคือ
 - 8.1 ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร ซึ่งสถานประกอบการอยู่ในเขตเทศบาล
 - 8.2 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ซึ่งร้านขายสุราอยู่ในเขตเทศบาล
 - 8.3 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน ซึ่งสถานที่เล่นการพนันอยู่ในเขตเทศบาล
9. เทศบาลมีอำนาจออกเทศบัญญัติเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยให้กำหนดเป็นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม เพิ่มขึ้นจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร ในอัตราดังต่อไปนี้
 - 9.1 ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละศูนย์ ให้เทศบาลเก็บในอัตราร้อยละศูนย์
 - 9.2 ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราอื่น ให้เทศบาลเก็บหนึ่งในเก้าของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่ เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร

10. นำมันเบนซินซึ่งสถานที่ค้าโภคภัณฑ์อยู่ในเขตเทศบาลใด ให้เทศบาลนั้นมีอำนาจออกเทศบัญญัติเก็บภาษีบำรุงเทศบาลได้ไม่เกินขีดอัตราห้าสตางค์ ในกรณีให้ถือว่าภาษีดังกล่าวเป็นภาษีการซื้อโภคภัณฑ์ตามประมวลรัษฎากร

11. นอกจากรายได้ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล เทศบาลอาจได้รับรายได้เป็นเงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 เทศบาลอาจมีรายได้ดังต่อไปนี้

1. ภาษีอากรตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
2. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
3. รายได้จากทรัพย์สินของเทศบาล
4. รายได้จากการสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์
5. พันธบัตร หรือเงินกู้ ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
6. เงินกู้จากกระทรวงทบวงกรม องค์กร หรือนิติบุคคลต่าง ๆ
7. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด
8. เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
9. รายได้อื่นใดตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

การกู้เงินตาม ข้อ 6 เทศบาลจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากสภาเทศบาล และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแล้ว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ฤทธิศา ปัญญาภาค (2550 : 75) ได้ศึกษาการประเมินการบริหารการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน เทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าประชาชนในข่ายต้องชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน เห็นว่าการบริหารการจัดเก็บรายได้และที่ดิน ของเทศบาลนครอุบลราชธานี โดยรวมเป็นรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเสียจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสถานที่ของฝ่ายจัดเก็บรายได้ ด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ และเจ้าหน้าที่แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน และด้านวิธีการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ด้านระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับภาษีโรงเรือนและที่ดิน อยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนผู้ที่อยู่ในข่ายต้องชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ที่มีเพศและอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ไม่แตกต่างกัน

พรพรรณ ต้นมันทอง (2550 : 63) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ภาษีรายได้ในระดับปานกลาง ปัจจัยแวดล้อมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในด้านการกำกับดูแลจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา รองลงมาคือความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ความพร้อมด้านบุคลากรและต่ำที่สุดคือ ความร่วมมือของประชาชน ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการตรวจสอบติดตาม รองลงมาคือ การจัดเก็บรายได้ตามกำหนดเวลาความถูกต้องครบถ้วน และต่ำที่สุดคือ ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายส่วนปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีรายได้คือ ความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายและความร่วมมือของประชาชน ซึ่งปัจจัยที่ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีรายได้ คือ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ตำแหน่ง อายุราชการ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการจัดเก็บรายได้ การฝึกอบรมสมมนา การกำกับดูแลจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา ความพร้อมในด้านสถานที่วัสดุอุปกรณ์และความพร้อมด้านบุคลากร

ละมัย อิมแสน (2550 : 54) ได้ศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในกระบวนการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อคำ พบว่า ปัญหาในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อคำที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจของผู้เสียภาษี คือ ผู้เสียภาษีขาดความรู้ความเข้าใจในการชำระภาษี เช่นไม่ทราบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถยึด อาัยคทรัพย์สินที่ไม่เสียภาษีแล้วนำมาขายทอดตลาด และไม่ทราบว่า การชำระภาษีสามารถผ่อนเป็นงวดได้ ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมพบว่าผู้เสียภาษีมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ค่อยมีปัญหาที่สำคัญ สำหรับผู้จัดเก็บภาษี คือ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีปัญหาที่สำคัญ ด้านแนวทางในการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับผู้เสียภาษี คือ การอบรมให้ความรู้เรื่องการเสียภาษี การทำหนังสือแจ้งเตือนจากองค์การบริหารส่วนตำบลก่อนกำหนดชำระภาษี การบริการจัดเก็บภาษีถึงบ้านการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับผู้จัดเก็บภาษีคือการศึกษาดูงานการสร้างเครือข่ายชุมชน การใช้รถประชาสัมพันธ์รอบตำบล การจัดลำดับหมู่บ้านที่มีลูกหนี้ไม่ค้างชำระเพื่อมอบรางวัล และการจัดทำข้อมูลผู้เสียภาษีด้วยระบบคอมพิวเตอร์

วันทนี อินทร์ศรี (2550 : 87) ได้ศึกษาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) อบต. ที่เป็นกรณีศึกษาทุก อบต. มีการริเริ่มในการจัดทำนโยบายเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ไม่แตกต่างกันมากนัก 2) อบต. ที่มีลักษณะเป็นเมืองมีการจัดเก็บรายได้จากฐานรายได้ที่เป็นตัวเงินมากกว่า อบต. ในเขตชนบท ส่วนการจัดเก็บรายได้จากฐานรายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงินพบว่า อบต. ในเขตชนบทมีการจัดเก็บรายได้จากฐานรายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงินมากกว่า

อบต. ในเขตเมือง และ 3) อบต. ส่วนใหญ่ยังขาดผู้ปฏิบัติงานที่ทำหน้าที่ด้านการจัดเก็บรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระดับการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น

ธรรมรัตน์ กิตติวิบูลย์ (2550 : 71) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพในระดับดี ความรู้ความเข้าใจ จิตสำนึก ความร่วมมือความดีในการชำระภาษีของประชาชนที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภทของ อบต. ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการชำระภาษี อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาและอุปสรรคพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีพอ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภทของ อบต. และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษี ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการชำระภาษีของประชาชนถือเป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหาร

รสสุคนธ์ ฟองมูล (2551 : 40) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเมืองจังหวัดลาพูน พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลของผู้เสียภาษีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลาพูน พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีวุฒิทางการศึกษาขั้นสูงในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีทรัพย์สิน ที่ต้องเสียภาษี ส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนทั่วไปมีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ ความคิดเห็นของผู้มีหน้าที่เสียภาษีกับองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการรับทราบเรื่องการเสียภาษีและด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนบุคคลผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่จะทำการปรับปรุงแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเมื่อมีเวลาว่างและใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดเก็บภาษีในด้านของข้อมูลและการรายงานผลการจัดเก็บต่าง ๆ ก่อนที่จะมีการดำเนินการจัดเก็บภาษีแต่ละปีได้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางและวางแผนการจัดเก็บรายได้ให้ครอบคลุมซึ่งได้มีการจัดทำทะเบียนคุมผู้ชำระภาษีทุกประเภทขององค์การบริหารส่วนตำบลและมีการปรับปรุงทะเบียนคุมผู้ชำระภาษีทุกประเภทให้เป็นปัจจุบัน การประชาสัมพันธ์ใช้วิธีการส่งหนังสือแจ้งเตือนการเสียภาษี การรายงานผลการจัดเก็บภาษีและรายงานลูกหนี้ค้างค้ำงนั้นส่วนใหญ่จะมีการรายงานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แนวโน้มของการจัดเก็บรายได้ในช่วง 5 ปีผ่านมาส่วนใหญ่จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ในส่วนของภาษีค้างชำระส่วนใหญ่แล้วองค์การบริหาร ส่วนตำบลได้ดำเนินการในเรื่องการส่งหนังสือแจ้งเตือนเป็นระยะ และเจ้าหน้าที่ได้มีการแบ่งความรับผิดชอบออกเป็นสัดส่วนและสามารถทำงานแทนกันได้ รวมทั้งได้มีการศึกษาขั้นตอนในการทำงานและทำความเข้าใจในเรื่องการจัดเก็บรายได้ด้วย

เสมอ และมีการติดตามข่าวสาร ระเบียบ หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง แนวคิดในการพัฒนาประสิทธิภาพ ในการจัดเก็บรายได้ ให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ตลอดจนเร่งรัดการจัดเก็บให้ ครบคลุมทุกพื้นที่ การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ปรับปรุงกำหนดราคาค่าเช่ามาตรฐานกลางเฉลี่ยต่อ ตารางเมตรใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นจริง และเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการ จัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ให้มีบริการจัดเก็บภาษีประชาชนเคลื่อนที่โดยการ ให้บริการตามหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งอาจจะจัดเดือนละ 2-3 ครั้งก็ได้ รวมทั้งเปิดบริการชำระภาษีใน วันหยุดราชการและควรมีการชี้แจงรายละเอียดของรายได้ที่ได้จากการเก็บภาษีของประชาชนว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปใช้ประโยชน์ในด้านไหนบ้าง เพื่อแสดงให้เห็นความโปร่งใสใน การทำงานมากขึ้น

เนาวรัตน์ ชรรณวารงกุล (2551 : 57) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของเทศบาล ตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว พบว่า 1) ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ ของเทศบาลตำบลศาลาลำดวน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประสิทธิภาพ ในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลศาลาลำดวน ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดเก็บรายได้ อยู่ในระดับมาก และด้านผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลศาลาลำดวน เห็นว่า การจัดเก็บรายได้ของเทศบาล ตำบลศาลาลำดวนมีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เพราะ บุคลากรมีความรู้ความสามารถใน การจัดเก็บภาษีไม่สูงนัก เป็นผลทำให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ลดต่ำลงเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้มี หน้าที่จัดเก็บภาษีส่วนใหญ่ต้องทำงานหลายอย่างจึงไม่มีความชำนาญเฉพาะด้าน และ 3) เทศบาล ตำบลศาลาลำดวน ควรพิจารณาเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร ของตนเองให้เหมาะสม ฝึกอบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ การประเมินรายได้ และ การจัดการอื่น ๆ ฝึกอบรมด้านการบริการแก่ประชาชน การสร้างอริยาศัยที่ดีต่อประชาชนผู้มาติดต่อ ขอใช้บริการ และการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่สามารถกระทำได้

วลาสินี เมฆนิติกุล (2551: 80) ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของ เทศบาลในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจในระเบียบ กฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ และตัวแปรด้านการบริหารของเจ้าหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ซึ่ง ประกอบด้วยการกำกับดูแลจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา ด้านความพร้อมในสถานที่วัสดุอุปกรณ์ ด้านความพร้อมบุคลากรและด้านความร่วมมือของประชาชน ยังไม่สูงนักแต่เป็นที่น่าแปลกใจที่ เจ้าหน้าที่เหล่านี้สามารถจัดเก็บรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ในด้านต่าง ๆ ซึ่ง ประกอบด้วย ด้านความถูกต้องครบถ้วน ด้านการจัดเก็บได้ตามกำหนดเวลา ด้านความคุ้มค่าของ ค่าใช้จ่าย ด้านการตรวจสอบติดตาม ด้านการฝึกอบรมให้ความรู้ตามสายงาน และด้านบุคลากรมี

ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ อยู่ในระดับสูง 2) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลและความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ต่างกัน ไม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ ส่วนตัวแปรทางด้านการบริหารงานในด้านต่าง ๆ กัน ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ตัวแปรที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ตัวแปรทางด้านการบริหารในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยด้านการกำกับดูแลจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา ด้านความพร้อมในสถานที่วัสดุอุปกรณ์ ด้านความพร้อมบุคลากรและด้านความร่วมมือของประชาชน และ 4) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Alm (2009 : 96) ได้ศึกษาเรื่องการเก็บภาษีอากรในรัฐต่าง ๆ ของประเทศอินเดียเป็นการศึกษาการปฏิรูปการเก็บค่าภาษีอากรจากอสังหาริมทรัพย์ของรัฐต่าง ๆ ในประเทศอินเดียจากหลักฐาน พบว่า อัตราภาษีปัจจุบันของประเทศอินเดียกับการบริหารจัดการเก็บภาษียังด้อยประสิทธิภาพ ทำให้มีการหลีกเลี่ยงภาษีกันอย่างกว้างขวาง วิธีที่เลี่ยงภาษีที่ใช้กันมากคือการบอกราคาขายอสังหาริมทรัพย์ต่ำกว่าความเป็นจริง วิธีนี้มีผลกระทบต่อการเก็บภาษีอย่างอื่น เช่น ภาษีทรัพย์สิน ภาษีกำไรส่วนทุน นอกจากนี้ยังมีผลทางอ้อมต่อการเก็บภาษีทุกชนิด เนื่องจากจะไปกระทบกับการหมุนเวียนของเงินในตลาดมืดด้วย

Emini (2009 : 58) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบความยากจนของการประชุมเศรษฐกิจที่เมืองโคฮาประเทศกาตาร์ที่มีต่อประเทศแคเมอรูน โดยบทบาทของนโยบายภาษี พบว่า มีผู้ที่พ้นเส้นความยากจนจำนวน 22,000 คน เนื่องจากการประชุมที่โคฮาช่วยให้เศรษฐกิจของแคเมอรูนฟื้นตัว โดยการมีการค้าเสรีทำให้จำนวนคนยากจนในประเทศลดลงจาก 53.3% ในปีพ.ศ. 2539 เหลือ 40.2 % ในปี 2544 ฉะนั้นการเจรจาการค้าระหว่างแคเมอรูนกับประเทศอื่น ตามข้อเสนอของการประชุมที่โคฮา จะเป็นตัวเร่งหรือปิดกั้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ผลการศึกษามีข้อเสนอว่า หากรัฐบาลเลิกเก็บภาษีที่ไม่ถูกต้องแล้วจะมีผลต่อการดำเนินงานนโยบายแก้ปัญหาความยากจนของประเทศเช่น ความยากจนจะเพิ่มขึ้นหากรัฐเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มไม่มีประสิทธิภาพ และควรมาตรการ (เพื่อลดความยากจน) เพิ่มเติมโดยพิจารณาจากกรอบข้อตกลงความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ (ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างการเจรจาระหว่างกลุ่มประเทศในทวีปอาฟริกา EU) ซึ่งจะมีการเสนอให้ลดกำแพงภาษีการค้าลงอย่างมาก

Delfin (2010 : 79) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ของ อาฟริกาใต้ พบว่า 1) VAT เป็นการเก็บภาษีแบบลดหย่อนอย่างอ่อน และ 2) Vat เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของ

รัฐบาลเมื่อเทียบกับภาษีชนิดอื่น วิธีวิเคราะห์ 1) ประเมินค่า Vat ในบริบทเศรษฐกิจสาขาต่าง ๆ โดยการคำนวณ หาค่าใช้จ่ายส่วนเกินของทุน 2) ประเมินทางเลือกในการเก็บภาษีอย่างอื่น ๆ โดยลดอัตรา Vat ลงแต่เพิ่มอัตราภาษีเงินได้ และ 3) ใช้โปรแกรม CGE ใช้ประกอบการวิเคราะห์ จากการวิเคราะห์พบว่า หากปรับโครงสร้างภาษีจะเป็นประโยชน์ต่อครัวเรือนที่มีรายได้น้อยโดยไม่กระทบต่อครัวเรือนที่มีรายได้สูง

Nicita (2010 : 96) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพและความเที่ยงธรรม ความเสมอภาคของการปฏิรูปภาษีกำไรส่วนเกิน รายได้ คุณภาพและความยืดหยุ่นของราคาสำหรัประเทศเม็กซิโก พบว่า ผลของการปฏิรูปภาษีกำไรส่วนเกินที่มีครัวเรือนในประเทศเม็กซิโก ปฏิกริยาของครัวเรือนที่มีต่อการเปลี่ยนระดับราคา (สินค้า) และใช้ค่าประมาณนี้เป็นตัวเร่ง (ตัวแปรต้น) ผลของการปฏิรูปที่มีต่อสวัสดิการสังคม ครัวเรือนที่จนมากจะทำให้เส้นรายได้และเส้นยืดหยุ่นของราคาสูงอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นเพื่อให้การประเมินผลของนโยบายเศรษฐกิจ (ที่จะช่วยเหลือคนจน) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องประมาณค่าเส้นความยืดหยุ่นของราคาที่จะพออนุวัตกรรมของคนจนไม่ควรนำประชากรทั้งประเทศมาคำนวณ จากการใช้ตัวแบบการศึกษาระดับจุลภาคคนจนในเม็กซิโก อาศัยข้าวโพด พืชตระกูลถั่วและผักต่าง ๆ เป็นอาหาร ฉะนั้นในการปฏิรูปราคาสินค้าเหล่านี้จะมีผลต่อสวัสดิการของคนจน ขณะเดียวกันการลดภาษีสินค้าเกษตรดังกล่าวรวมทั้งน้ำมันพืชจะช่วยลดความไม่เที่ยงธรรม (ในการเสียภาษี) สุดท้ายการลดราคานเนื้อสัตว์ ข้าวสาลีและผลิตภัณฑ์จากนมกลุ่มคนรวยจะได้ประโยชน์มาก แต่คนจนได้ประโยชน์น้อย เพราะไม่มีโอกาสได้กิน

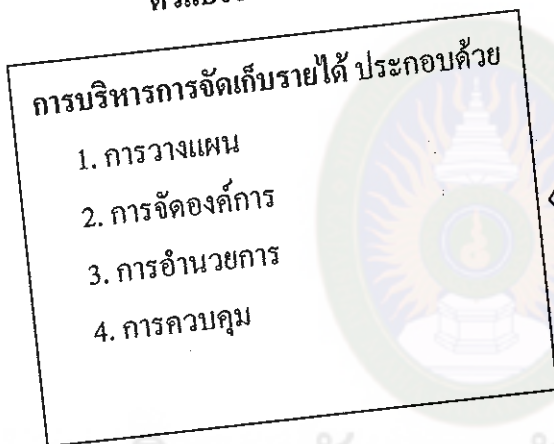
Suescun (2010 : 105) ได้ศึกษาเรื่องเพิ่มรายได้จากเก็บภาษีธุรกรรมในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาหรือจะเก็บภาษีที่ดี พบว่า มีหลายประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา (อเมริกาใต้) หันไปเก็บภาษีนี้ธนาคารและภาษีธุรกรรมเพื่อเพิ่มรายได้ของประเทศ โดยเก็บตามอัตราดอกเบี้ยที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้ตัวแบบที่เรียกว่า Dynamic General Equilibrium ทำการศึกษาขนาดของความคลาดเคลื่อนและปริมาณของผลกระทบการใช้ภาษีธุรกรรม พบว่าแทนที่จะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศ ภาษีธุรกรรมไม่เพียงจะเป็นตัวถ่วงความเติบโตทางเศรษฐกิจและเพิ่มการใช้จ่ายในการจัดเก็บเท่านั้นแต่ตัวแบบยังชี้ให้เห็นว่าหากรัฐบาลจะดำเนินนโยบายปฏิรูปเป็นสองขั้นคือ ใช้ภาษีธุรกรรมเป็นการชั่วคราว แล้วก็ใช้ภาษีแบบเดิมในขั้นที่สองก็จะช่วยเศรษฐกิจได้ดีกว่า เพราะรัฐบาลก็ใช้ภาษีบริโภคเป็นตัวช่วยเพิ่มรายได้ของรัฐตั้งแต่เริ่มมีการปฏิรูปอยู่แล้ว

สรุปได้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ เพื่อความชัดเจนในเป้าหมายและทำความเข้าใจกับผู้เสียภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้นำปัจจัยดังกล่าวมากำหนดเป็นตัวแปรเพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไป

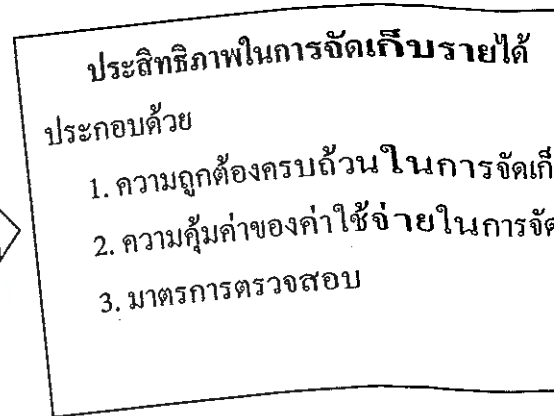
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีกรอบแนวคิดของการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการจัดเก็บรายได้กับประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด มีกรอบแนวคิดในวิจัยดังนี้ การบริหารการจัดเก็บรายได้ ใช้แนวความคิดของ (กิตติคุณ กิตยานุรักษ์, 2550 : 3) ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยการ การควบคุม จึงนำมาเป็นตัวแปรกลุ่มที่ 1 ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ใช้แนวความคิดของ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547 : 401 - 403) ประกอบด้วย ความถูกต้องครบถ้วนในการจัดเก็บรายได้ ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บรายได้ มาตรการตรวจสอบ นำมาเป็นตัวแปรกลุ่มที่ 2 รายละเอียดดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย